

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

SORIN CACE, ȘTEFAN GUGA, ADINA MIHĂILESCU, MIHNEA PREOTESI

RAPORTUL STUDIULUI

Corelarea salariului minim cu necesarul pentru un trai minim decent: studiu de politică publică

Aprobat în ședința Plenului C.E.S. din data de 28.12.2022

Membrii C.E.S. ai Comisiei temporare:

Maxim Rodrigo Gabriel – Președinte

Duminică Gelu – Secretar

Staicu Claudiu Florin

Hancescu Simion

Mușoi Valentin Cătălin

Radu Adriana

Mihalache Dragoș

CUPRINS STUDIU

REZUMAT EXECUTIV	3
METODOLOGIE ȘI ABORDARE	8
INTRODUCERE	10
Obiectivul analizei propuse	10
Abordare metodologică.	
Surse de date și metode de analiză	11
1. CONTEXTUL EUROPEAN	12
2. CONTEXTUL NAȚIONAL	26
3. COȘUL DE CONSUM PENTRU UN TRAI MINIM DECENT DIN LEGEA NR. 174/2020	30
4. ELABORAREA UNOR SCENARII CONCRETE PENTRU CORELAREA SALARIULUI MINIM CU VALOAREA COȘULUI PENTRU UN TRAI MINIM DECENT	33
4.1 Contextualizare și posibile scenarii	33
4.2 Corelarea salariului minim cu valoarea coșului de consum pentru un trai minim decent, în conformitate cu Legea nr. 174/2020	45
CONCLUZII	55
BIBLIOGRAFIE	56
ANEXE	58

RAPORTUL STUDIULUI

CORELAREA SALARIULUI MINIM CU NECESARUL PENTRU UN TRAI MINIM DECENT: STUDIU DE POLITICĂ PUBLICĂ

Aprobat în ședința Plenului C.E.S. din data de 28.12.2022

Membrii C.E.S. ai Comisiei temporare:

Maxim Rodrigo Gabriel – Președinte
Duminică Gelu - secretar
Staicu Claudiu Florin
Hancescu Simion
Mușoi Valentin Cătălin
Radu Adriana
Mihalache Dragoș

REZUMAT EXECUTIV

Studiul și-a propus fundamentarea cu argumente științifice, bazate pe date, contextualizate în cadrul național și european, a unui demers de corelare a salariului minim stabilit de guvern cu valoarea stabilită prin lege pentru coșul minim de consum, precum și elaborarea unor scenarii alternative de realizare a unui asemenea demers.

Referențialul analizei propuse este Legea nr. 174/2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 217/2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar și vizează stabilirea unor scenarii de corelare a salariului minim legal cu valoarea corespunzătoare acestui coș al consumului decent.

Salariul minim în România, situația actuală (2022)

La stabilirea salariului de baza minim brut pe țară garantat în plată pentru anul 2022 prin Hotărârea Guvernului 1.071/2021, la valoarea de 2.550 lei, s-a avut în vedere o formula de calcul care ia în considerare:

- rata inflației de 5,0 % prognozată de Comisia Națională de Strategie și Prognoză;
- 2,1 % creșterea reală a productivității muncii pe persoana pentru anul 2020 conform datelor EUROSTAT;
- creșterea câștigului mediu brut;
- o parte din creșterea economică prognozată 2021/2020.

Valoarea coșului de consum în RON pentru un trai minim decent pentru o familie de doi adulți și doi copii, 2018-2022 (în lei/lună)

Capitol de cheltuieli	2018	2019	2020	2021	2022
(1) Alimentația	1405	1459	1532	1598	1898
(2) Îmbrăcăminte și încălțăminte	651	670	686	706	853
(3) Locuința	1781	1822	1982	1732	2273
(4) Dotarea locuinței	220	225	229	234	246
(5) Cheltuieli cu locuința	477	483	484	552	739
(6) Produse de uz casnic și igienă personală	238	243	250	256	274
(7) Servicii	488	507	518	533	563
(8) Educație și cultură	546	562	574	592	641
(9) Îngrijirea sănătății	107	111	116	121	132
(10) Recreere și vacanță	234	240	246	251	253
(11) Fondul de economii al familiei	615	632	662	658	787
TOTAL	6762	6954	7278	7233	8659

Sursa: Ștefan Guga, FES/Syndex (calculare pentru luna septembrie a fiecărui an).

Pentru a înțelege contextul salarial din România este foarte important să includem și aspectele legate de salariul mediu și de salariul median. Salariul mediu brut este salariul mediu brut național calculat de Institutul Național de Statistică pentru luna iunie 2022 - respectiv 6.413 lei - și reprezintă o medie la nivelul tuturor angajaților din România. Salariul median reprezintă nivelul mediu față de care jumătate dintre contractele de muncă active, cu normă întreagă, din România erau mai mici, iar cealaltă jumătate mai mari. Salariul median este de 3.500 de lei brut: circa 2,7 milioane, respectiv 54,3% din totalul contractelor de muncă din iunie 2022 erau remunerate cu sub 3.500 de lei brut.

Scenarii de corelare a salariului minim cu valoarea coșului de consum necesar pentru un trai decent

Scenariul 1. Păstrarea situației actuale

Guvernul împreună cu partenerii sociali vor decide metodologia de creștere a salariului minim și cuantumul de creștere, fără a se opera o corelare cu coșul minim de consum (pentru un trai decent).

Scenariul 2. Creșterea ponderii salariului minim la media celor 21 de state europene incluse în analiză, corelare cu coșul de consum

Acest scenariu are la bază ajustarea coșului de consum prin luarea în considerare a ponderii salariaților din mediul urban mic (orașe mici) și din mediul rural, **precum și convergența României la media europeană și se bazează pe premisa că bugetul pentru o familie cu doi adulți și doi copii, în 2022, este cuprins între 5.008 lei, 1.007 Euro și 6.280 lei, 1.252 Euro pe lună. În cei 6.280 de lei sunt incluse două salarii minime pentru toată perioada analizată (2022-2033) și pentru o proiecție pentru 10 ani.**

Chiar dacă Institutul Național de Statistică a calculat valorile coșului nu doar pentru orașele incluse direct în cercetarea studiului inițial, ci pentru toate reședințele de județ ale țării, inclusiv București - în total 42 de localități, față de 5 în studiul inițial, nu putem considera că valoarea acestui coș acoperă toate situațiile în care sa află o familie standard cu doi adulți și doi copii, pentru că nu ține cont de situația **din orașele mici și din mediul rural.**

Coșul ajustat a fost obținut prin ponderare cu situația din orașele mici și din mediul rural care are valoarea de 6.280 lei.

Conform datelor ale Anchetei Bugetelor de Familie, coșul de consum în rural este 75% din cel din mediul urban, iar în urbanul mic (orașele mici) este de 85% față de urbanul mare (reședință județ). Un coș mediu are valoarea de 6280 de lei, echivalent a 1.252 Euro.

Bugetul pentru o familie cu doi adulți și doi copii, în 2022, este cuprins între 5.008 lei, 1.007 Euro (**coș 1 de subzistență normativ**) și 6.280 lei, 1.252 Euro (**coș 2 decent normativ**) pe lună. Limita inferioară (coș 1) presupune o gospodărie care își optimizează costurile și au o locuință mai ieftină decât media, alimente și

alte bunuri sau servicii indispensabile la prețuri scăzute. Limita superioară (coș 2) este măsurată folosind prețurile luate la mediană.

De asemenea, limita inferioară a valorii salariului minim conduce la multe neajunsuri cum ar fi:

- inaccesibilitatea la un credit de locuință, fiind foarte greu să depui avansul de 15% (creditul Prima Casă) și să susții, mai apoi ratele creditului;
- un acces anevoios la un credit pe termen scurt pentru achiziționarea unui produs de folosință îndelungată;
- imposibilitatea de a realiza o investiție pe termen mediu și lung privitoare la plata unei pensii private pentru sine sau partener sau la plata unor servicii medicale în cazul unei suferințe îndelungate sau care necesită costuri mari;
- imposibilitatea de a crea un fond de investiții pentru plata unei școlarizări a copiilor, în cazul în care aceștia vor să urmeze universități cu prestigiu din țară sau din străinătate și unde costurile de cazare și școlarizare sunt foarte mari.

Proiecții salariul minim brut/net și coșul de consum (valori în RON)

Anul	Salariu minim brut	Salariu minim net	Coș de consum 1 de subzistență normativ actual	Coș de consum 2 decent normativ actual	Coș de consum normativ dezirabil	Pondere 2x salariu minim net/coș; de consum 1 de subzistență normativ actual (%)	Pondere salariu minim net coș de consum 2 decent normativ actual (%)	Pondere salariu minim net coș de consum dezirabil (%)
2022	2550	1524	2838.4	3548	6280	107.38	85.91	48.54
2023	3000	1815	3304	4130	6680	109.87	87.89	54.34
2024	3340	1997	3595.2	4494	6880	111.09	88.87	58.05
2025	3840	2296	4073.6	5092	7080	112.73	90.18	64.86
2026	4225	2526	4441.6	5552	7280	113.74	90.99	69.40
2027	4648	2778	4844.8	6056	7480	114.68	91.74	74.28
2028	5110	3056	5289.6	6612	7680	115.55	92.44	79.58
2029	5622	3362	5779.2	7224	7880	116.35	93.08	85.33
2030	5903	3530	6048	7560	8080	116.73	93.39	87.38
2031	6198	3706	6329.6	7912	8280	117.10	93.68	89.52
2032	6506	3891	6625.6	8282	8480	117.45	93.96	91.77
2033	6833	4086	6937.6	8672	8680	117.79	94.23	94.15

Sursa: Calcule Sorin Căce.

Scenariul este dezvoltat pe baza următoarelor creșteri ale salariului minim: de la an la an pentru toată perioada de aproximativ 100%, adică o creștere de 2,6 ori. Se observă că după 4-6 ani se poate atinge situația în care salariul minim net reprezintă 50% din salariul mediu brut net. Creșterile pot fi ajustate astfel încât în perioada analizată să se ajungă la o corelare mai rapidă.

Scenariul 3. Corelarea salariului minim cu valoarea coșului de consum pentru un trai minim decent, în conformitate cu Legea nr 174/2020. Cele două variabile care ne interesează aici - valoarea coșului și valoarea salariului minim net - nu sunt fixe în timp. Ele fluctuează nu doar ca urmare a evoluției prețurilor sau a creșterii salariului minim brut, ci și ca urmare a altor evoluții influențate de politica publică.

Evoluția valorii coșului de consum pentru un trai minim decent. Valoarea țintă de 4.053 lei pentru sfârșitul anului 2022 este una mobilă: în funcție de evoluția factorilor care influențează valoarea coșului de consum (prețurile de consum, dobânzile pentru credite, impozitarea locuințelor, accesibilitatea și calitatea serviciile publice ș.a.m.d.), ea poate avea fluctuații semnificative, în special pe termen mediu și lung. Din acest motiv, scenariile de creștere salarială trebuie să țină cont de evoluția în timp a valorii coșului. Modificarea anumitor elemente, precum impozitarea sau accesibilitatea și calitatea serviciilor publice, nu poate fi anticipată în niciun fel, așa că vom presupune că ele rămân constante, la nivelul actual. De asemenea, este imposibil să aplicăm prospectiv metoda de actualizare a valorii coșului, din moment ce prognozele privitoare la prețuri nu sunt disponibile la un asemenea nivel de detaliu. Ca regulă generală, putem aplica valorii actuale a coșului de consum rata inflației, așa cum este ea prognozată pe termen scurt (7,5% pentru sfârșitul lui 2023), iar pe termen mediu și lung să utilizăm ținta Băncii Naționale a României de 2,5%). Această estimare are limitări, însă este cea mai rezonabilă, date fiind informațiile de care dispunem în prezent. Pentru anul 2023, s-a luat în calcul valoarea coșului din septembrie 2022 și alocația școlară corespunzătoare anului 2023. În ultima coloană a tabelului sunt marcate cu verde valorile corespunzătoare perioadelor de 5, 10, 15 și 20 de ani. Spre exemplu, dacă se intenționează creșterea salariului minim la nivelul valorii țintă într-o perioadă de 5 ani, atunci trebuie luată în calcul o creștere de la 1.815 lei la începutul lui 2023 la 4.809 lei în 2028, iar dacă perioada este de 15 ani, vorbim de o creștere de la 1.815 la 6.156 lei. Diferențele dintre cele două tipuri de scenarii sunt prezentate în tabelul de mai jos, plecându-se de la nivelul anului 2023 (1.815 lei salariul minim net, valoarea țintă de 4.053 lei). **Pentru perioada de 10 ani (2024-2033), spre exemplu, creșterea în tranșe anuale egale în termeni absoluți presupune o creștere de 363 de lei net pe an, în timp ce creșterea în tranșe anuale egale în termeni procentuali presupune o creștere de 11,6% pe an.**

Evoluția valorii coșului de consum și a valorii țintă pe termen mediu și lung, în lei

Anul	Inflație sfârșitul anului	Comentarii	Valoarea alocației școlare (lei/lună)	Comentarii	Coșul de consum (lei, familie 4 persoane)	Valoarea țintă în lei (jumătate din coș minus 2 alocații)
2022	13.9%	Proгноza BNR (august 2022)	243	Actualizare cu rata inflației	7233	3374
2023	7.5%		277		8659	4053
2024	2.5%	Ținta BNR	298		9308	4357
2025	2.5%		305		9541	4466
2026	2.5%		313		9780	4577
2027	2.5%		320		10024	4692
2028	2.5%		328		10275	4809
2029	2.5%		337		10532	4929
2030	2.5%		345		10795	5052
2031	2.5%		354		11065	5179
2032	2.5%		363		11341	5308
2033	2.5%		372		11625	5441
2034	2.5%		381		11916	5577
2035	2.5%		390		12213	5716
2036	2.5%		400		12519	5859
2037	2.5%		410		12832	6006
2038	2.5%		420		13153	6156
2039	2.5%		431		13481	6310
2040	2.5%		442		13818	6468
2041	2.5%		453		14164	6629
2042	2.5%	464	14518	6795		
2043	2.5%	476	14881	6965		

Recomandări CES:

● să se aibă în vedere, de către Guvernul României, implementarea noii directive a Parlamentului European și a Consiliului privind salariile minime adecvate în Uniunea Europeană, prin care se propune promovarea creșterii gradului de adecvare al salariilor minime stabilite prin lege, contribuind astfel la realizarea unor condiții decente de muncă și de trai pentru angajații europeni și prin care se stabilește un cadru de referință pentru gradul de adecvare al salariilor minime legale și se îmbunătățește accesul efectiv la protecția salariului minim pentru lucrătorii care au dreptul la un salariu minim în temeiul legislației naționale. **În consecință CES recomandă Guvernului să înceapă discuțiile și să negocieze cu partenerii sociali implementarea directivei europene în România.**

● să se aibă în vedere, de către Guvernul României, asigurarea spațiului și cadrului de negociere colectivă pentru partenerii sociali așa cum este stabilit în noua Legea a Dialogului Social. **Această recomandare este pentru a întări rolul negocierilor sectoriale, care pot include și politica salarială.**

● să se aibă în vedere, de către Guvernul României, faptul că **experții externi ai studiului și CES au constatat că valoarea salariului minim rămâne un subiect de negociere colectivă și decizie politică pentru corelarea salariului minim cu coșul minim pentru un trai decent** deoarece nu poate exista o formulă predefinită de stabilire a salariului minim, sau cel puțin nu una care să poată fi stabilită doar prin expertiză și **dacă avem în vedere o creștere a salariului minim pe termen lung pentru corelarea acestuia cu coșul minim, anumite elemente procedurale ar trebui agreate între guvern, sindicate și patronate.**

● să se aibă în vedere, de către Guvernul României și partenerii sociali, **agrearea unui cadru de negociere a salariului minim** care să conțină atât o componentă de analiză a datelor, cât și una de negociere între partenerii sociali pe baza acestor date. **CES recomandă Guvernului ca discuțiile în acest cadru ar trebui să înceapă cu minim 6 luni înainte de finalul anului pentru ca decizia să poată fi comunicată companiilor cu minimum 3 luni înainte de intrarea ei în vigoare.**

● să se aibă în vedere, de către Guvernul României, faptul că **experții externi ai studiului și CES au constatat că în varianta finală a Legii nr. 174/2020 sunt informații ce lipsesc și care trebuie completate. În consecință, CES recomandă modificarea Legii nr. 174/2020 pentru a putea deveni funcțională prin completarea capitolelor: (2) Îmbrăcăminte și încălțăminte, (4) Dotarea locuinței, (8) Educație și cultură. Conform experților externi, textul legii ar trebui să includă o evaluare inițială a valorii coșului de consum pentru un trai decent realizată de Institutului Național de Statistică, în baza structurii, conținutului și argumentelor din studiul inițial de fundamentare.** Necalcularea oficială de către INS a valorii coșului minim de consum pentru un trai decent a fost atribuită de către reprezentării INS unor motive tehnice: anexa Legii nr 174/2020 nu include cantitățile pentru toți itemii, ceea ce face imposibilă calcularea valorii respectivilor itemi și, în consecință, a valorii totale a coșului minim pentru un trai decent.

METODOLOGIE ȘI ABORDARE

Consiliul Economic și Social este organism consultativ al Parlamentului și al Guvernului României în domeniile de specialitate stabilite prin prezenta lege.

În luna decembrie 2021, Consiliul Economic și Social (CES), instituție publică de interes național, tripartită și autonomă, în baza Articolului 5, b) din Legea nr. 248/2013 privind organizarea și funcționarea CES și în baza Regulamentului de Organizare și Funcționare a CES, **a decis înființarea mai multor Comisii Temporare ale CES, printre care a unei Comisii de Specialitate Temporare cu scopul analizării situației privind evoluția**

salariului minim și evoluția sa în raport cu salariul mediu, pe de o parte și cu evoluția coșului minim de consum, pe de altă parte.

Din comisie au făcut parte reprezentanți ai organizațiilor sindicale, non-guvernamentale și patronatelor, conform cutumei CES de reprezentare tripartită. **Membrii Comisiei, selectați din rândul membrilor Plenului CES, au fost: Rodrigo Gabriel Maxim (Președinte), Gelu Duminiță (Secretar), Radu Adriana, Dragoș Mihalache, Simion Hancescu, Claudiu Florin Staicu și Valentin Cătălin Mușoi.**

Comisia a fost sprijinită, în lucrările sale, de analize realizate de experți independenți în domeniu, recrutați în urma unui proces deschis de selecție, respectiv de: Ștefan Guga, Adina Mihăilescu, Mihnea Preotesi și Sorin Căce.

Studiul de față a fost realizat în perioada septembrie 2022 – noiembrie 2022 de către Comisia Temporară a CES pentru acest studiu. Comisia a fost sprijinită, în lucrările sale și de contribuții ale factorilor interesați, din care amintim Președinții Confederațiilor Sindicale Naționale reprezentative din România în cadrul unei ședințe comune între Comisia Tehnică Temporară, Experții Externi și Președinții Confederațiilor Sindicale Naționale reprezentative din România.

Studiul și-a propus fundamentarea cu argumente științifice, bazate pe date, contextualizate în cadru național și european, a unui demers de susținere a nevoii de corelare a salariului minim cu valoarea stabilită prin lege pentru coșul minim de consum, precum și elaborarea unor scenarii alternative de realizare a unui asemenea demers .

Referențialul analizei propuse este Legea nr. 174/2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 217/2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar și vizează stabilirea unor scenarii de corelare a salariului minim legal cu valoarea corespunzătoare acestui coș al consumului decent.

Studiul propune scenarii alternative de realizare a unui asemenea demers (pe durate de la 5 la 20 de ani) de corelare a valorii salariului minim pe economie, cu valoarea coșului minim pentru un consum decent, dar și problematizări legate de implicațiile socioeconomice ale scenariilor propuse.

În plus, în formularea scenariilor propuse am avut în vedere și Directiva CE privind relația dintre salariul minim și salariul mediu. Aceasta sugerează utilizarea indicatorilor folosiți în mod obișnuit la nivel internațional, cum ar fi 60% din salariul median brut și 50% din salariul mediu brut.

În final, prin posibilele scenarii, se vor realiza corelații între salariul minim, coșul de consum și salariul mediu. Valoarea salariului minim rămâne un subiect de negociere colectivă și decizie politică pentru a se putea aplica unul din cele 3 scenarii propuse în studiu pentru corelarea salariului minim, cu coșul minim, deoarece nu poate exista o formulă predefinită de stabilire a salariului minim, sau cel puțin nu una care să poată fi stabilită doar prin expertiză și dacă avem în vedere o creștere a salariului minim pe termen lung pentru corelarea acestuia cu coșul

minim, anumite elemente procedurale ar trebui agreate între guvern, sindicate și patronate.

INTRODUCERE

Coșul de consum necesar acoperirii minimumului de trai decent pentru un salariat și familia acestuia presupune ca nevoile biologice și sociale generale la un moment dat să fie acoperite. **Traiul decent** poate fi descris ca fiind o situație în care o familie își poate permite o alimentație echilibrată, sănătoasă, fără a face compromisuri la calitatea produselor; își poate procura haine și încălțăminte noi din magazine de specialitate și își poate reînnoi garderoba ținând cont de uzură; dispune de o locuință care oferă adăpost și siguranță și care permite un anumit grad de intimitate și autonomie membrilor familiei, este mobilată și echipată cu aparate electrocasnice de calitate, în stare bună de funcționare; își poate plăti fără dificultăți facturile curente (întreținere, energie, apă, telefon etc.); poate întreține locuința și are suficiente mijloace pentru a-și procura produse de igienă personală suficiente pentru un trai sănătos, condiție necesară pentru confortul psihologic și pentru viața socială a individului; îi poate asigura fiecărui membru un nivel adecvat de îngrijire a sănătății, lucru care depinde de servicii medicale preventive care pot sau nu să fie acoperite de sistemele publice de asigurări sociale; poate oferi copiilor condiții bune pentru dezvoltarea cognitivă, emoțională, socială și fizică, acestea depinzând atât de calitatea educației formale, cât și de participarea la activități extrașcolare adecvate vârstei și așteptărilor acestora; poate oferi membrilor săi posibilitatea de a se recrea și de a-și petrece timpul liber împreună în afara casei (ieșire la cafea, la cinema, la muzeu etc.), precum și posibilitatea de a merge în vacanță măcar o dată pe an; poate asigura membrilor săi mijloacele de mobilitate și comunicare necesare pentru o participare activă la viața comunității; poate permite adulților să beneficieze de formare pe tot parcursul vieții, de activități sociale, culturale, artistice sau sportive dedicate lor; își poate constitui un fond de economii pentru a putea procura bunuri scumpe de lungă folosință (de exemplu, avansul la procurarea locuinței) sau pentru a acoperi cheltuieli extraordinare ocazionale sau neprevăzute, inclusiv pentru a avea posibilitatea de a-și ajuta apropiații în caz de nevoie.

OBIECTIVUL ANALIZEI PROPUSE

Obiectivul general al acestei analize este cel al construirii unei argumentații bazată pe dovezi științifice, în susținerea nevoii de corelare a salariului minim cu valoarea stabilită prin lege pentru coșul minim de consum. Această argumentație se bazează pe Legea nr. 174/2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 217/2000 privind aprobarea coșului minim de consum

lunar și vizează stabilirea unor scenarii de corelare a salariului minim legal cu valoarea corespunzătoare acestui coș al consumului decent.

Context

Stabilirea unor principii și a unui mecanism corect și transparent de fixare a salariului minim și de indexare a valorii acestuia, reprezintă chestiuni de maximă importanță pentru politica salarială a României, pe de o parte, datorită numărului mare de salariați care sunt afectați, pe de altă parte, datorită efectelor economice și sociale ale acestei forme de intervenție a statului pe piața muncii.

Încă din anul 1970, Organizația Internațională a Muncii a elaborat o rezoluție prin care statuează faptul că în stabilirea nivelului salariului minim ar trebuie să se țină cont de două aspecte majore¹:

a.) Nevoile salariaților și ale familiilor lor, având în vedere aici următoarele elemente: nivelul general al salariilor în țară, costul vieții, tipologia, nivelul și gradul de acoperire al beneficiilor sociale, precum și nivelul de trai relativ al salariaților față de alte grupuri de populație.

b.) Factorii economici, printre care creșterea economică, productivitatea muncii, costul muncii și nivelul ocupării.

Toate aceste aspecte este necesar să fie analizate din prisma *indicatorilor statistici*, a valorilor și evoluțiilor potențiale sau dezirabile ale acestor indicatori. Este important de precizat faptul că, indiferent de acuratețea și relevanța lor, astfel de analize nu pot substitui dialogul social și negocierea între Guvern și partenerii sociali, având, mai degrabă, rolul de a informa părțile în privința relației între costurile și beneficiile unor astfel de decizii de politică publică.

Analiza indicatorilor este importantă în fundamentarea dialogului privind negocierea unui nivel al salariului minim.

În România, salariul minim a devenit în ultimul deceniu un element central de politică publică, cu implicații majore pentru piața muncii și economia țării, în ansamblul ei. Un fapt cvasiunanim acceptat este perpetuarea, în ultimii 32 de ani, a unei discrepante semnificative între necesarul pentru un trai minim decent și salariul minim.

ABORDAREA METODOLOGICĂ. SURSE DE DATE ȘI METODE DE ANALIZĂ

Studiul, fiind programat a se desfășura pe o perioadă scurtă de timp (2 luni), abordarea metodologică s-a focalizat pe analiza datelor statistice și analiza secundară de date colectate în proiecte pe teme consubstanțiale cu cea a studiului propus.

Metodele de cercetare subsumate acestui context metodologic sunt:

¹ Convenția ILO, nr. 131/1970.

- analiza documentelor sociale-Legi organice, Ordonanțe de Urgență, Hotărâri ale Guvernului;
- analiza datelor statistice relevante (la nivel național și european);
- analiză secundară de date, pe baza rapoartelor elaborate de instituții publice, rapoarte de cercetare, cărți și articole publicate în reviste academice.-analiza relației dintre coșul minim de consum decent și salariul minim legal, în România, conform Legii nr. 174/2020.

Analiza pe care o propunem vizează:

- analiza salariului minim, din perspectiva fundamentării sale, ca politică publică, a evoluției nivelului său, comparativ cu nivelul salariilor/veniturilor, în context național și european, a impactului asupra nivelului de trai al populației și, pe de altă parte, asupra economiei și firmelor;
- analiza evoluției conceptului, metodologiei și variantelor de calcul aferente, ale coșului minim de subzistență/de trai decent și implicațiile potențiale pentru politicile sociale și economice;
- analiza evoluției relației salariu minim-coș minim de consum, în România și în țările UE;
- elaborarea unor scenarii privind evoluția salariului minim, raportat la cea a coșului minim pentru un trai decent, stabilit conform legii.

1. CONTEXTUL EUROPEAN

POLITICA SALARIULUI MINIM ÎN CONTEXT EUROPEAN

În data de 4 octombrie 2022 Consiliul UE a aprobat finalizarea unei directive elaborate din octombrie 2020, prin care propune promovarea creșterii gradului de adecvare al salariilor minime legale, contribuind astfel la realizarea unor condiții decente de muncă și de trai pentru angajații europeni.

La 28 octombrie 2020, propunerea Comisiei Europene a fost prezentată celor doi colegiuitori, Consiliul UE și Parlamentul European. Consiliul a convenit asupra poziției sale la 6 decembrie 2021; Parlamentul și-a adoptat mandatul de negociere la 25 noiembrie 2021. La 7 iunie, după opt runde de negociere, negociatorii Consiliului și Parlamentul European au ajuns la un acord cu privire la o poziție comună.

Directiva intră în vigoare în a douăzecea zi de la publicarea în Jurnalul Oficial. Statele membre vor avea la dispoziție doi ani pentru a transpune directiva în dreptul național.

Directiva² stabilește proceduri pentru gradul de adecvare al salariilor minime legale, promovează negocierile colective pentru stabilirea salariilor și îmbunătățește accesul efectiv la protecția salariului minim pentru lucrătorii care au dreptul la un salariu minim în temeiul legislației naționale.

1. Gradul de adecvare al salariilor minime legale

Statelor membre cu salarii minime legale li se solicită să instituie un cadru procedural pentru stabilirea și actualizarea respectivelor salarii minime în conformitate cu un set de criterii clare. Actualizările salariilor minime legale vor avea loc cel puțin o dată la doi ani (sau cel mult o dată la patru ani pentru țările care utilizează un mecanism de indexare automată). Cu toate acestea, directiva nu prevede un nivel specific al salariului minim pe care statele membre trebuie să îl atingă.

2. Promovarea negocierilor colective pentru stabilirea salariilor:

Unul dintre obiectivele directivei este de a spori numărul de lucrători care sunt acoperiți de negocierile colective pentru stabilirea salariilor. Pentru a atinge respectivul obiectiv, țările ar trebui să promoveze capacitatea partenerilor sociali de a se angaja în negocieri colective. În cazul în care rata de acoperire a negocierilor colective este, de exemplu, sub un prag de 80 %, statele membre ar trebui să instituie un plan de acțiune pentru promovarea negocierilor colective. Planul de acțiune ar trebui să stabilească un calendar clar și măsuri specifice pentru a crește progresiv rata de acoperire a negocierilor colective.

3. Accesul efectiv la protecția salariului minim: Textul prevede că statele membre vor lua măsuri pentru a îmbunătăți accesul efectiv al lucrătorilor la protecția salariului minim legal. Măsurile luate în acest scop includ inspecții efectuate de inspectoratele muncii, informații ușor accesibile cu privire la protecția salariului minim, precum și dezvoltarea capacității autorităților de aplicare a legii de a întreprinde acțiuni împotriva angajatorilor neconformi.

Directiva a fost elaborată în acord cu Directive anterioare ale CE ce vizează tematica avută în vedere, între care:

Directiva (UE) 2019/1152 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 privind transparența și previzibilitatea condițiilor de muncă în Uniunea Europeană;

Directiva 2014/67/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind asigurarea respectării aplicării Directivei 96/71/CE privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1.024/2012 privind cooperarea administrativă prin intermediul Sistemului de informare al pieței interne (Regulamentul IMI) ;

Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de

² <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2022/10/04/council-adopts-eu-law-on-adequate-minimum-wages/>.

tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (reformă);

Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă.

În analiza de fundamentare a directivei europene, sintetizată în propunerea de directivă din octombrie 2020, CE pleacă de la constatarea că în majoritatea statelor membre cu salarii minime legale la nivel național, salariile minime sunt prea mici față de celelalte salarii sau prea mici pentru a asigura un trai decent, în pofida tendinței constante de creștere din ultimii ani.

Salariile minime sunt considerate adecvate dacă ele sunt echitabile în raport cu distribuția salariilor în țară și oferă un nivel de trai decent. Gradul de adecvare al salariilor minime legale trebuie să aibă în vedere condițiile socioeconomice naționale, inclusiv creșterea la nivelul ocupării forței de muncă, competitivitatea, precum și evoluțiile regionale și sectoriale. Gradul lor de adecvare trebuie evaluat cel puțin în raport cu puterea lor de cumpărare, cu evoluția productivității și cu poziția lor în raport cu nivelul, distribuția și creșterea salariilor brute. Utilizarea indicatorilor folosiți în mod obișnuit la nivel internațional, cum ar fi 60% din salariul median brut și 50% din salariul mediu brut, poate ajuta la orientarea evaluării gradului de adecvare al salariului minim în raport cu nivelul brut al salariilor.

Indicatorii de adecvare utilizați în mod obișnuit la nivel internațional, de exemplu indicele Kaitz, compară salariul minim cu salariul median sau cu salariul mediu. În plus, un standard de viață decent definit de Consiliul Europei compară salariul minim net cu salariul mediu net.

Comisia constată, în analiza pe care o face, că salariile minime legale la nivel național sunt mai mici de 60% din salariul median brut și/sau de 50% din salariul mediu brut în aproape toate statele membre. La nivelul anului 2018 salariul minim legal nu a oferit venituri suficiente pentru ca un salariat singur, remunerat cu salariul minim, să atingă pragul riscului de sărăcie în nouă state membre. În plus, anumite categorii specifice de lucrători sunt excluse de la protecția salariului minim legal la nivel național. Statele membre cu o acoperire mare a negocierilor colective tind să aibă un procent redus al lucrătorilor cu salarii mici și salarii minime ridicate. Cu toate acestea, tot în statele membre care se bazează exclusiv pe negocierile colective, unii lucrători nu au acces la protecția salariului minim. Procentul lucrătorilor care nu sunt acoperiți este cuprins între 10% și 20% în patru țări și atinge 55% într-o țară (p. 2 din proiectul de Directivă).

În altă ordine de idei, Directiva își propune ca, pe lângă analiza adecvării salariilor minime, din perspectiva angajaților, să ia în considerare evoluțiile sociale și economice, inclusiv tendințele în materie de productivitate și ocupare. Pentru a atinge aceste obiective, ea vizează promovarea negocierilor colective privind salariile în toate statele membre.

Negocierile colective joacă un rol-cheie pentru o protecție adecvată a salariului minim. Țările cu o acoperire înaltă a negocierilor colective „tind să afișeze un procent mai redus al lucrătorilor cu salarii mici, salarii minime mai mari în raport cu salariul median, inegalități salariale mai mici și salarii mai mari, în raport cu celelalte țări. În statele membre în care protecția salariului minim este asigurată exclusiv prin convenții colective, gradul de adecvare al acestora și procentul lucrătorilor protejați sunt direct determinate de caracteristicile și de funcționarea sistemului negocierilor colective” (p. 3).

Și în statele membre cu salarii minime legale, negocierile colective au un efect puternic asupra gradului de adecvare al salariului minim. Prin faptul că influențează evoluția generală a salariilor, negocierile colective asigură salarii peste nivelul minim stabilit de lege și determină îmbunătățiri ale acestuia. Ele stimulează totodată creșterea productivității. Pentru țările în care există salarii minime legale, directiva propusă are scopul de a asigura faptul că statele membre instituie condițiile pentru stabilirea unor salarii minime legale la niveluri adecvate, ținând seama în același timp de condițiile socioeconomice, precum și de diferențele regionale și sectoriale. Existența unor criterii definite în mod clar și stabil și care să vizeze promovarea unui grad corespunzător de adecvare, alături de un cadru de guvernare care să asigure actualizări periodice și în timp util, precum și o implicare efectivă a partenerilor sociali, contribuie la asigurarea unui grad corespunzător de adecvare al salariilor minime legale.

Directiva propusă vizează, de asemenea, realizarea unor îmbunătățiri suplimentare în ceea ce privește gradul de adecvare, limitând la minimum aplicarea unor variații ale nivelurilor salariilor minime legale pentru categorii specifice de lucrători sau aplicarea unor deduceri din remunerație. În fine, este posibil ca lucrătorii să nu fie protejați în mod adecvat prin salarii minime din cauza unei nerespectări a convențiilor colective sau a dispozițiilor juridice naționale existente.

Directiva propusă vizează promovarea conformității, precum și consolidarea aplicării și monitorizării în toate statele membre într-un mod proporționat, astfel încât „să nu creeze poveri administrative excesive și disproporționate pentru întreprinderile din Uniune, inclusiv pentru întreprinderile mici și mijlocii și pentru microîntreprinderi.

Obiectivul general al propunerii este de a asigura faptul că lucrătorii din Uniune sunt protejați prin salarii minime adecvate. Obiectivele sale includ promovarea negocierilor colective, sprijinirea implicării partenerilor sociali și stabilirea unor criterii clare și stabile, care să sprijine un grad corespunzător de adecvare al salariului minim legal.

Accesul la un salariu minim care să garanteze un nivel de trai decent este un element esențial al unor condiții de muncă adecvate. Directiva pornește de la constatarea că lucrătorii din majoritatea statelor membre sunt afectați de un grad insuficient de adecvare și/sau de lacune în ceea ce privește acoperirea protecției

salariului minim, atât în țările cu salarii minime legale, cât și în țările care se bazează pe negocierile colective.

O a doua constatare vizează declinul susținut al negocierilor colective și a polarizării crescânde a piețelor muncii, tendințe ce fac posibil ca în viitor să fie afectați mai mulți lucrători.

Deși, în ultimii ani, mai multe state membre au luat măsuri în direcția îmbunătățirii sistemelor lor de stabilire a salariului minim, CE considera ca acțiunile naționale nu au fost suficiente pentru a aborda problema gradului insuficient de adecvare și/sau de acoperire al protecției salariului minim. Fără „o acțiune politică la nivelul UE, este posibil ca țările, în mod individual, să fie puțin dispuse să își îmbunătățească nivelurile salariului minim, din cauza percepției potrivit căreia acest lucru le-ar putea afecta competitivitatea externă a costurilor” (p. 7).

Directiva considera ca acțiunea la nivelul UE va fi mai eficace decât acțiunea la nivel național în ceea ce privește consolidarea sistemelor de stabilire a salariului minim. Aceasta presupune stabilirea unui cadru pentru standarde minime și respectarea competențelor statelor membre de a stabili standarde mai ridicate, fără a aduce atingere rolului pe care statele membre îl pot încredința partenerilor sociali, în conformitate cu tradițiile naționale și cu respectarea deplină a libertății contractuale a partenerilor sociali.

Directiva propusă le permite statelor membre ca, la punerea în aplicare a dispozițiilor sale, în special a celor referitoare la negocierile colective și la salariile minime legale, să țină seama de circumstanțele lor economice naționale și de specificul sistemelor lor de stabilire a salariului minim.

MODIFICĂRI ALE LEGISLAȚIEI PRIVIND STABILIREA SALARIULUI MINIM

În Raportul EUROFOUND din 2020³ este prezentată o sinteză a modificărilor legislative privind salariul minim din ultimii 5 ani.

Deși au existat modificări legislative în mai multe țări europene, reforme majore ale mecanismului de stabilire a salariului minim legal au avut loc în trei țări: Croația, Slovacia și Slovenia.

Conform Raportului citat, cea mai substanțială evoluție a avut loc în Croația, unde Legea salariului minim din 2018 a fost pusă în aplicare pentru prima dată în cursul anului 2019. Actul include un mecanism condus de experți (a se vedea caseta 5). Prin această mișcare, Croația urmează o tendință comună a comitetelor de experți sau a comisiilor pentru salariul minim, care sunt în prezent în vigoare în Regatul Unit (din 1999), Franța (din 2009), Germania și Irlanda (din 2015) și Grecia (din 2018).

³ Industrial relations. Minimum wages in 2020: Annual Review, EUROFOUND, 2020.

În Slovacia, în 2019, deputații din Partidul Social Democrat (SMER) au propus modificări ale legii privind salariile minime, pentru a pune în aplicare un nou mecanism de stabilire a nivelului salariului minim național. La 16 octombrie 2019, Parlamentul le-a adoptat, fiind în vigoare de la 1 ianuarie 2020. În cazul în care partenerii sociali nu vor conveni asupra nivelului salariului minim pentru anul următor până la termenul prevăzut (15 iulie a anului efectiv), acesta va fi stabilit automat la 60% din salariul mediu nominal brut pe economie din anul precedent. Noul mecanism a fost aplicat pentru prima dată pentru stabilirea salariului minim pe anul 2021.

În Slovenia, reforma Legii privind salariul minim în 2018, pusă în aplicare pentru prima dată în 2019, reprezintă o sursă de îngrijorare pentru angajatori, dar reprezintă o sursă de mulțumire pentru Sindicate, prin faptul că, prin mecanismele prevăzute a intra în vigoare începând cu 2021, salariul minim legal va fi corelat cu nivelul unui coș minim de subzistență.

Deși nu este prezentată drept o Reforma a sistemului de stabilire a salariului minim legal, prin legea adoptată de Parlamentul României în 2020, privind corelarea salariului minim cu coșul corespunzător traiului decent, amintită în Raportul respectiv, România poate fi, la rândul ei, inclusă în această categorie.

Modalități de determinare a salariului minim în anul 2020

Raportul EUROFOUND amintit propune o tipologie a modului de determinare a salariului minim pe economie, la nivelul anului 2020, ce integrează mai multe criterii și contexte naționale, rezultatul fiind operaționalizat în următoarele categorii:

- *Procese bipartite controversate;*
- *Procese de consultare într-un cadru tripartit;*
- *Guvernul decide nivelul unilateral și stabilește nivelul între angajatori și sindicate;*
- *Guvernul decide unilateral cu privire la marja mai mare;*
- *Consultarea partenerilor sociali;*
- *Acorduri tripartite și discuții suplimentare privind viitorul proces;*
- *Formule prestabilite și recomandări ale experților.*

Toate aceste variante sunt ilustrate cu exemple concrete de țări din UE, sinteză prezentată în Anexă. Am considerat relevantă pentru analiza pe care am propus-o categoria **Formule prestabilite și recomandări ale experților**.

Formule prestabilite și recomandări ale experților

Țări precum Malta și Țările de Jos aplică o formulă prestabilită pentru actualizarea salariului minim, în timp ce Croația, Grecia, Irlanda și Regatul Unit utilizează recomandările unui comitet de experți, iar Franța și Germania utilizează o combinație a celor două metode.

Partenerii sociali sunt implicați în stabilirea acestor formule de calcul :

- în calitate de membri ai comitetelor de experți (Croația, Germania, Irlanda și Regatul Unit);
- prin supravegherea și direcționarea calculului evoluției nivelurilor prețurilor de consum (Malta);
- prin consultarea grupurilor de experți (Regatul Unit) sau, în plus, de către guvern (Croația și Franța);
- au o puternică influență indirectă, deoarece salariile convenite colectiv fac parte din formulă (Germania și Țările de Jos).

Salariile minime adecvate

Articolul 6 din Pilonul european al drepturilor sociale prevede, în mod explicit, prevenirea sărăciei în muncă a persoanelor ocupate în forme de ocupare salariale. Aceasta presupune, implicit, adecvarea salariilor minime.

Gradul de adecvare a salariului minim depinde de mai mulți factori:

- situația economică și socială;
- situația pieței muncii la nivel național;
- atractivitatea din perspectiva forței de muncă-dacă nivelul respectiv garantează că un lucrător va fi capabil și dispus să-și găsească un loc de muncă.

Discursul politic cu privire la adecvarea salariilor minime vizează o multitudine de aspecte, precum:

- corectitudinea în raport cu alte salarii;
- valoarea netă a salariului minim, inclusiv dezbateri cu privire la ceea ce ar trebui să conteze pentru datele salariului minim;
- discursuri cu privire la faptul dacă nivelul de remunerare la domiciliu este suficient pentru ca lucrătorii să se descurce (sau cât de mult ar necesita în schimb) ;
- diferențele privitoare la valoarea regională a salariului minim.

Un document care menționează un prag explicit al salariului minim este Carta socială europeană a Consiliului Europei: „Salariile trebuie să garanteze un nivel de trai decent tuturor lucrătorilor. Salariul minim net trebuie să se ridice la cel puțin 60% din salariul mediu net pe economie” (interpretarea articolului 4 privind dreptul la o remunerație echitabilă a Comitetului European al Drepturilor Sociale).

Dezbaterea privind un salariu minim coordonat în UE vizează, în mod recurent, un astfel de prag relativ, cum ar fi 50-60% din salariile medii sau mediane

În termeni statistici, acest lucru este măsurat prin indicele Kaitz, care se referă la salariile minime ale lucrătorilor cu normă întreagă, la salariile medii sau mediane din aceeași țară (sau regiune).

Dezbaterile propuse din partea sindicatelor pentru a stabili o astfel de referință vizează un raport de 50%-60% dintre salariul minim și cel mediu⁴.

În țări precum Bulgaria sau Croația, ținta asumată este acest procent de 50%, în timp ce în Lituania este asumat un procent de 45%, dar și unul maxim de 50%.

În Estonia, conform unui acord între partenerii sociali, acord realizat în urma concilierii din 2021, salariul minim pe economie urmează să fie stabilit la 40% din salariul mediu.

Slovenia, Spania, Italia asumă ținte mai ambițioase, de 60% sau 70% din salariul mediu stabilit în contractele colective de muncă – în cazul Italiei.

Relația salariu minim/coș minim pentru un trai decent, în context european

Irlanda este prima țară din UE care, în 2019, prin Irish Living Wage Technical Group – un grup format din sindicate, organizații non-profit și cadre universitare – a calculat salariul orar necesar unui lucrător cu normă întreagă fără copii pentru a-și permite un nivel de trai acceptabil din punct de vedere social.

Valoarea în 2019, a fost stabilită la 12,38 EUR. Aceasta este o creștere de 0,40 EUR a ratei din 2018, care a fost determinată în principal de creșterea costurilor locuințelor: În Dublin, costurile săptămânale ale locuințelor pentru un lucrător cu salarii de subzistență au crescut cu 21,80 EUR, în timp ce acestea au crescut cu o medie de 9,27 EUR pe săptămână în restul țării. Rata calculată ia în considerare diferențele în ceea ce privește costul vieții în Dublin, orașe, orașe și zone rurale, dar aplică ponderi și, în cele din urmă, sugerează o rată a salariului de subzistență pentru întreaga țară (Living Wage Technical Group, 2019).

În același an, 2019, parlamentul României a discutat Legea pentru coșul minim de consum pentru un trai decent, din perspectiva corelării cu stabilirea valorii salariului minim.

În Slovenia, reforma Legii privind salariul minim în 2018, pusă în aplicare pentru prima dată, tot în 2019, include mecanisme prin care, începând cu 2021 pentru salariul minim legal va fi adus mai aproape de un prag corespunzător unui consum minim decent. Noul mecanism prevede că nivelul salariului minim legal va fi stabilit pe baza unui coș minim de bunuri și servicii de bază, care ar urma să fie suplimentat (de la 20% la 40%), astfel încât să se permită un trai decent. Nivelul suplimentării, cum și de către cine va fi determinat, nu a fost încă decis.

⁴ Sursa datelor: EUROFOUND, 2020.

NIVELUL ȘI DINAMICA SALARIULUI MINIM. ROMÂNIA ÎN CONTEXT EUROPEAN

Ponderea angajaților cu salariul minim legal în UE

Analizând date din cercetarea EU-SILC, Eurofound estimează că 9% dintre angajații din UE au câștigat în jurul salariului minim (+/-10%) în 2018. Intervalul se situează de la aproximativ 3% în Suedia, Belgia, Danemarca și Olanda până la 20% și mai mult în Ungaria și Portugalia, depășind substanțial 35% în România. În majoritatea țărilor continuă să existe mai multe femei care câștigă salariul minim decât bărbații. Forța de muncă totală estimată a angajaților, pe baza datelor EU-SILC din 2018, este compusă din 48,8% femei și 51,2% persoane de sex masculin. Cu toate acestea, proporțiile sunt diferite atunci când se ia în considerare numai lucrătorii care câștigă în jurul salariului minim. În acest caz, persoanele de sex feminin reprezintă 58,5% din forța de muncă, iar persoanele de sex masculin doar 41,5%.

Conform analizei EUROFOUND, proporțiile estimate ale lucrătorilor cu salariul minim pe sector pot varia între 3% în activitățile financiare și de asigurări și 16% în activitățile de cazare și de servicii alimentare. De asemenea, agricultura, silvicultura și pescuitul cu 15% și agregarea sectorului R+S+T+U (arte, divertisment și recreere; alte activități de servicii; activități ale gospodăriilor în calitate de angajatori și activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale) cu 14% văd proporții mari de lucrători cu salariul minim.

Aceste procente, agregate la nivelul UE, pot avea valori semnificativ diferențiate la nivel de țară. În Portugalia și Ungaria, de exemplu, este probabil ca proporțiile lucrătorilor cu salariul minim în activitățile de cazare și de servicii alimentare să fie mai mari, cu o valoare estimată de 29%.

Rate legale pentru anumite grupuri de lucrători

Mai multe dintre statele membre mai noi (care au aderat în 2004) au rate legale ale salariului minim pentru diferite grupuri de lucrători, care depășesc rata de bază completă a adulților. Astfel de rate pot umple vidul în absența unor grile de salarizare convenite în mod colectiv și, prin urmare, ar include un număr mai mare de lucrători aflați sub acoperirea lor – cu un nivel salarial scăzut (de exemplu, Cipru, Ungaria și România). În alte cazuri, salariile minime mai mari sunt legate de creșterile legate de vechime (Belgia, Bulgaria, Grecia, Malta și Slovenia), unde salariul de bază este suplimentat în funcție de anii de serviciu (a se vedea Eurofound, 2019a; Eurofound, 2019c). În alte cazuri, ratele sunt legate de nivelurile de calificare (Lituania și România) sau de diferite ocupații sau sectoare (Cipru și România).

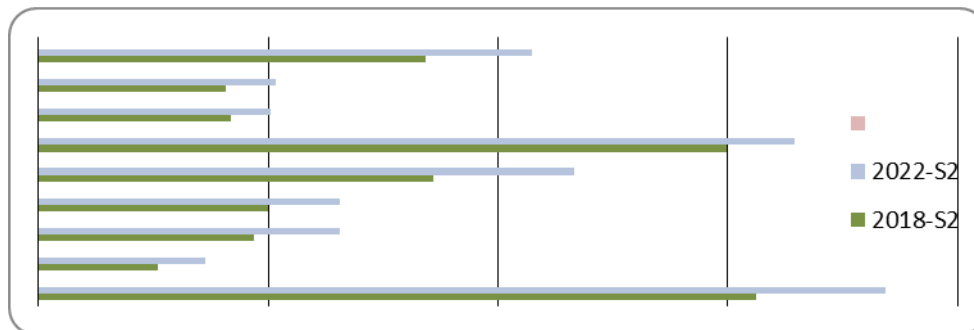
Diferențe regionale în ceea ce privește valoarea relativă a salariului minim

Pe măsură ce salariile minime brute acoperă teritoriile naționale întregi, pot exista diferențe regionale în ceea ce privește nivelul indicelui Kaitz. În regiunile mai sărace, unde salariile medii lunare pe lucrător cu normă întreagă tind să fie mai mici, salariul minim brut național va fi mai apropiat de salariile medii decât în regiunile mai bogate. Regiunile cu cele mai scăzute niveluri relative ale salariului minim sunt, de obicei, regiuni-capitală (cum ar fi Madrid, București și Ungaria centrală) sau alte regiuni industriale mai bogate mai dens populate (cum ar fi nord-estul Spaniei și Hesse în Germania).

Este interesant de remarcat faptul că țări cu niveluri ridicate ale salariului minim au avut o dinamică pozitivă mai accentuată a acestui indicator, comparativ cu cele cu nivelurile cele mai joase ale salariului minim (am selectat, în graficul de mai jos, țări precum Belgia, Spania, Slovenia, Franța, din prima categorie, respectiv, România, Bulgaria și Ungaria, din cea de a doua categorie).

După cum arată graficul de mai jos, cele mai mari creșteri ale salariului minim, între 2018 și 2022, s-au înregistrat în Belgia, în Spania și în Slovenia, țări care aveau în anul de referință salarii minime semnificativ mai mari decât cele înregistrate în România, Ungaria și Bulgaria, unde creșterile au fost semnificativ mai mici, în perioada respectivă.

Monthly minimum wages - bi-annual data [EARN_MW_CUR\$DEFAULTVIEW]

Chiar dacă materialul de față nu își propune elaborarea de scenarii ce implică modificări ale politicii fiscale, am considerat relevantă analiza comparativă a taxării muncii salariate în context european, din considerentul că datele disponibile se referă, în special la valorile brute ale salariilor minime legale, dar comparațiile relevante ar trebui să vizeze nivelul salariilor nete.

În contextul unor diferențieri importante în taxarea muncii, dar și al diferențierilor de taxare în funcție de venituri și în funcție de structura familiilor, o astfel de analiză este cu atât mai relevantă, ținând cont de faptul că referențialul în

raport cu care a fost calculat coșul minim al consumului decent este cel al unui anumit tip de familie, familia din urbanul mare, formată din 2 adulți și doi copii de vârstă școlară, având drept surse principale de venit, venituri salariale în jurul celor medii.

RATELE DE TAXARE ÎN ȚĂRILE UE/OECD ÎN FUNCȚIE DE NIVELUL VENITURILOR ȘI DE STRUCTURA FAMILIEI

Un studiu al KPMG, realizat în cadrul unui proiect privind detașarea internațională a lucrătorilor (studiu realizat anual, începând din 2015), relevă faptul că România are cel mai mare cost fiscal din UE (40.85%) pentru angajații cu salariul minim. **O concluzie relevantă a experților externi ai studiului este aceea că țările care au un nivel al salariului minim brut scăzut, au și cea mai mare rată de taxare a salariului minim.**

Datele EUROSTAT indică diferențieri semnificative la nivelul țărilor UE în privința taxării muncii, în funcție de nivelul veniturilor și structura familiei. Graficele prezentate în Anexă ilustrează o selecție de date privind taxarea diverselor tipuri de familii, aferente unor categorii de țări relevante din perspectiva demersului comparativ propus (datele sunt prezentate exhaustiv, în tabelele din *Anexa 2*). Pentru această analiză comparativă am selectat următoarele tipuri de familii:

- familii compuse din persoane singure, având un câștig de 50% din venitul mediu la nivel național;
- familii compuse din persoane singure, având un câștig de 67% din venitul mediu la nivel național;
- familii compuse din doi adulți și doi copii, adulții având, fiecare, venituri la nivelul celui mediu pe economie;
- familii compuse din doi copii și doi adulți, în care unul dintre adulți are un venit la nivelul celui mediu, celălalt, la nivelul unei treimi din cel mediu;
- familii compuse din doi adulți, în care unul dintre adulți are un venit la nivelul celui mediu, celălalt, la nivelul unei treimi din cel mediu.

Date privind aceste diferențieri în contextul țărilor UE, precum și ilustrări ale dinamicii și dinamicii acestor diferențieri, sunt prezentate în *Anexă*.

România se remarcă în acest context comparativ, prin ratele cele mai mari de taxare a muncii la toate categoriile de familii selectate și prin taxarea cel mai puțin diferențiată.

Cu excepția Ungariei, care menține o taxare relativ ridicată pentru toate categoriile de familii amintite, sub cea din România, însă, toate celelalte state practică o taxare puternic diferențiată, în funcție de venit și de raportul adulți/copii din familie.

Foarte relevantă în contextul analizei propuse în cadrul acestui studiu este categoria „familii compuse din doi copii și doi adulți, în care unul dintre adulți are

*un venit la nivelul celui mediu, celălalt, la nivelul unei treimi din cel mediu”, pe care o putem asimila, într-o măsură rezonabilă, în România, familiei standard în raport cu care se calculează, conform Legii 174/2020, coșul minim aferent traiului decent. **În timp ce rata medie de taxare a acestui tip de familie este, la nivelul UE 28, de 19.22%, în România, este de 29.52%!***

Recomandări propuse în Memorandumul tehnic al ILO cu privire la propunerea legislativă a Parlamentului României de modificare a legii dialogului social

Memorandumul tehnic al ILO, din octombrie 2022⁵ privind propunerea de adoptare a proiectului de Lege privind dialogul social în România, adoptat de Comisia pentru muncă și protecție socială a Camerei Deputaților din Parlamentul României în 2018), conține 13 recomandări:

Recomandarea 1 vizează clarificarea unor definiții utilizate în propunerea legislativă și propune eliminarea distincției dintre „partenerii sociali” și „partenerii de dialog social”, distinctiv de natură să creeze confuzie.

Recomandarea 2 vizează libertatea de asociere și se referă la dreptul de organizare, dreptul organizațiilor sindicale la acțiuni de protest, precum și la cerințele minime pentru înființarea unui sindicat.

1. Dreptul de organizare. Reamintind caracterul universal al libertății de asociere, ILO salută propunerea de reducere a numărului minim de membri, de la 15 la 10, considerând că acest amendament sugerat de proiect este de natură să promoveze dreptul lucrătorilor din IMM-uri de a se bucura de libertatea de asociere pentru a-și apăra interesele profesionale, economice și sociale, fără discriminare .

Recomandarea 3 – se referă la protecția împotriva actelor de ingerință și discriminare și recomandă clarificarea instituțiilor menționate în această dispoziție care vor fi responsabile de verificarea existenței ingerințelor în activitățile sindicale, precum și de clarificarea criteriilor pe baza cărora ar avea loc o astfel de evaluare.

Recomandarea 4 vizează consultarea și schimbul de informații și recomandă o modificare a textului legislativ privind invitația reprezentanților sindicatelor la nivel de unitate de a participa la consiliul de administrație sau la alt organism asimilat acestuia – de la „poate invita” la „invită”.

Recomandarea 5 privește reprezentativitatea sindicală la nivel național și sectorial

ILO salută reducerea pragului privind criteriile de reprezentativitate la nivel sectorial de la 7 la 5 la sută [la articolul 54 litera (B) din proiect], în contextul în care cerința unui procent prea ridicat pentru ca reprezentativitatea să fie autorizată să se angajeze în negocieri colective poate împiedica promovarea și dezvoltarea

⁵ Memorandum of Technical Comments on the Proposal for the Adoption of the Draft Social Dialogue Act of Romania, ILO, oct. 2022.

negocierilor colective libere și voluntare (având în vedere și nivelul scăzut al densității sindicale din România și probabilitatea mare ca atingerea unui prag de cel puțin jumătate plus unu din numărul total de angajați dintr-o unitate, astfel cum este stabilit la articolul 54 litera (C) din proiect, să nu fie adesea îndeplinită în practică).

Recomandarea 6 vizează părțile implicate în negocierea colectivă.

ILO recomandă să se asigure că, în cazul în care există în aceeași întreprindere atât reprezentanți ai sindicatelor, cât și reprezentanți aleși, se iau măsuri adecvate pentru a se asigura că existența reprezentanților aleși nu este utilizată pentru a submina poziția sindicatelor în cauză și propune să se acorde federațiilor și confederațiilor dreptul de a participa la masa negocierilor numai în cazul în care niciun sindicat, separat sau în comun, nu îndeplinește pragul de reprezentativitate (care se sugerează că va fi redus la 35 %).

Recomandarea 7 se referă la nivelul negocierilor colective și al litigiilor colective și vizează recomandări privind permiterea negocierii contractelor colective de muncă la nivel național, dacă părțile doresc acest lucru, precum și stabilirea unor criterii clare și obiective care să ghideze negocierea colectivă eficientă la nivel sectorial și instituirea unui mecanism care să permită angajatorilor și organizațiilor lucrătorilor să primească îndrumare și consiliere din partea autorităților publice cu privire la sectorul din care fac parte în scopul negocierii colective.

Recomandarea 8 se referă la negocierea colectivă obligatorie și la durata maximă a acesteia.

Într-un context caracterizat printr-o acoperire foarte scăzută a negocierilor colective, ILO consideră oportună propunerea de reducere a pragului de negociere colectivă obligatorie la nivel de unitate, care se aplică, în prezent, unităților de la 21 de angajați, la un prag de doar 10 angajați, precum și propunerea privind extinderea obligației de negociere colectivă la nivel sectorial.

Cu privire la propunerea reducerii duratei maxime a negocierilor colective de la 60 de zile la 45 de zile „cu excepția cazului în care părțile sunt de comun acord”, ILO recomandă o clarificare a consecințelor expirării termenului dat în absența consimțământului reciproc al părților de a-și continua negocierile și susține propunerea prevăzută la art. 108 din proiect de prelungire a duratei maxime a convențiilor colective de la 24 de luni, la 48 de luni, deoarece este de natură să ofere o mai mare flexibilitate partenerilor de negociere.

Recomandarea 9 se referă la drepturile sindicatelor minoritare.

ILO recomandă reducerea cerinței de 50% plus unu pentru sindicatele minoritare semnatare, la 35%. Această recomandare se bazează pe faptul că, deși propunerea prevăzută la articolul 102 B litera (a2) din proiect de a permite sindicatelor minoritare să intre în negocieri poate constitui o evoluție pozitivă, menținând cerința ca numărul total de membri ai organizațiilor semnatare să reprezinte cel puțin jumătate plus unu din numărul total, este posibil ca angajații

din cadrul acestei unități să întâmpine dificultăți practice, ce ar putea limita impactul pozitiv al acestei propuneri, având în vedere nivelul scăzut al densității sindicale din România.

Recomandarea 10 vizează extinderea contractelor colective de muncă la nivel sectorial.

ILO ia act de modificarea propusă cerinței legale actuale de prelungire automată a unui contract colectiv sectorial în cazul în care, fie organizația patronală reprezentativă semnatară, fie sindicatele reprezentative semnatare angajează sau acoperă, 50 la sută plus unul din forța de muncă dintr-un anumit sector.

De asemenea, este apreciată intenția legislativă de a face posibilă încheierea contractelor colective sectoriale prin relaxarea condițiilor de prelungire a acestora.

Recomandarea 11 se refera la litigiile colective de muncă.

Pe baza unei perspective comparative a țărilor care au adoptat sistemul clauzelor de pace socială și pentru a evita atât dificultățile de interpretare a excepțiilor de la clauza de pace socială, cât și pierderea eficacității mecanismului de pace socială, ILO sugerează menținerea domeniului de aplicare actual al clauzei de pace socială atunci când acordurile colective sunt în vigoare, sporind în același timp în mod semnificativ eficacitatea și celeritatea diferitelor mecanisme de soluționare a litigiilor (inclusiv procesele judiciare și arbitrajul voluntar) aflate la dispoziția lucrătorilor în cazul unor conflicte privind interpretarea și aplicarea convenției colective, precum și în cazul altor posibile încălcări ale drepturilor lucrătorilor.

Recomandarea 12 se referă la greve.

Un punct pozitiv al proiectului legislativ este considerat acoperirea, și prin noul proiect legislativ, a celor trei tipuri de greva-greva de avertisment, greva de solidaritate și greva propriu zisă (art. 148 din proiect).

Pe de altă parte, în privința unui articol nou introdus- articolul 146 alineatul (2), potrivit căruia cererile de grevă nu pot fi diferite de cele care au rămas nerezolvate după conciliere sau mediere, se consideră ca este corect faptul ca această prevedere nu se aplică grevelor de solidaritate.

Recomandarea ILO este ca legea să asigure că organizațiile lucrătorilor nu sunt „împiedicate să se opună politicii sociale și economice a Guvernului, în special în cazul în care protestul nu este doar împotriva acestei politici, ci și împotriva efectelor sale asupra unor dispoziții ale convențiilor colective”; și că li se permite să recurgă la acțiuni de grevă „pentru a-și susține poziția în căutarea de soluții la problemele generate de tendințele majore de politică socială și economică care au un impact direct”.

Recomandarea 13 vizează Consiliul Național Tripartit.

Pornind de la prevederea prevăzută la articolul 85 litera (f) din proiect, potrivit căreia Consiliul Național Tripartit stabilește sectoarele economice care urmează să fie aprobate prin ordonanță a Guvernului și de la constatarea că sectoarele economice sunt prea larg definite, ILO recomandă revizuirea

metodologiei de determinare a sectoarelor de activități economice și încredințarea unui rol decisiv în procesul de determinare partenerilor sociali, astfel încât să se permită o negociere colectivă eficientă la nivel sectorial.

Este considerată utilă introducerea articolului 85 literele (g) și (i) din proiectul de lege care mandatează Consiliul Național Tripartit să analizeze și să dezbată plângerile depuse de partenerii sociali la ILO.

Raportul tehnic al ILO propune o perspectivă comparativă, prin trecerea în revista a modului de definire a reprezentativității partenerilor sociali și a condițiilor în care se realizează dialogul social tripartit, în unele state europene. Aceste condiții sunt foarte diferențiate, de la o țară la alta-câteva exemple, pe care le-am considerat reprezentative, sunt prezentate în *Anexă*.

2. CONTEXTUL NAȚIONAL

EVOLUȚII PRIVIND POLITICA SALARIULUI MINIM ÎN ROMÂNIA

După primii 10 ani de tranziție postcomunistă, în care PIB-ul a scăzut semnificativ, polarizarea socială a crescut, iar puterea de cumpărare a salariului minim s-a erodat puternic, în contextul preocupărilor pentru elaborarea unei Strategii antisărăcie, **în anul 2000 este aprobat, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 217/2000, coșul minim de consum lunar.**

Această variantă de coș de consum a fost calculată și structurată astfel încât să răspundă exigențelor asigurării unui *nivel de trai minim* în raport cu standardul general de viață realizat în condițiile social-economice existente în acel moment. În consecință, structura și componentele coșului minim au fost stabilite luând în calcul consumul și cheltuielile efective ale gospodăriilor situate în a treia și a patra decilă a distribuției gospodăriilor, după nivelul cheltuielilor de consum.

În august 2020 este publicată în Monitorul Oficial Legea nr. 174/2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 217/2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar.

Deși legea este emisă în vederea modificării și completării O.U.G nr. 217/2000, obiectivul și metodologia aferentă sunt semnificativ diferite, față de varianta din anul 2000. Structura și componentele coșului de consum sunt semnificativ diferite, în acord cu schimbarea de paradigmă pe care o propune această lege, aprobată în anul 2020.

Această „schimbare de paradigmă” vizează o modificare de viziune operaționalizată în schimbarea reperului de bază al mecanismului de fundamantare, prin trecerea de la raportarea la un prag al subzistenței, la cea a pragului unui trai decent.

Modificarea legislativă propusă în anul 2020 este cu atât mai importantă, cu cât survine după o lungă perioadă în care nici măcar pragul subzistenței nu a funcționat drept reper de fundamentare a salariului minim-obligativitatea calculării coșului minim de consum lunar și a pragului financiar aferent, fiind abrogată prin art. 23 al OUG nr. 11/23 martie 2004, ceea ce a dus la decuplarea de acest referențial a fundamentării salariului de bază minim pe economie, al politicii salariale și al altor politici în domeniul social .

După o perioadă în care stabilirea salariului minim a reprezentat, mai degrabă, o sumă de decizii politice, mai mult sau mai puțin conjuncturale, o inițiativă Guvernamentală importantă în structurarea și fundamentarea politicii privitoare la salariul minim a avut loc în 2016.

La inițiativa Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, s-a constituit un grup de experți, în vederea elaborării unui mecanism transparent de stabilire a salariului de baza minim brut pe țară. Rezultatele analizelor și dezbaterilor ce au avut loc în toamna anului 2016 au fost preluate și dezvoltate în studiul publicat de INCSMPS în anul 2017, ce propune o perspectivă complexă asupra mecanismelor și factorilor fundamentării salariului minim pe economie. **Principala valoare adăugată a studiului de față, considerăm că poate fi generată de componenta sa inovativă, ce pornește chiar de la schimbarea de paradigmă propusă de modificările legislative din anul 2020, amintite mai sus. Raportarea nivelului minim acceptabil al salariului minim la pragul corespunzător traiului decent reflectă, în fapt, o condiție minimală pentru ca munca salariată, ca sursă predominantă a producerii bunăstării în societatea modernă, să își păstreze atractivitatea în fața alternativelor de ocupare precară .Atâta timp cât nivelul salariului minim nu asigură traiul decent salariatului și familiei sale, munca remunerată la acest nivel poate fi poziționată în zona de ocupare precară.**

Politica salariului minim din România

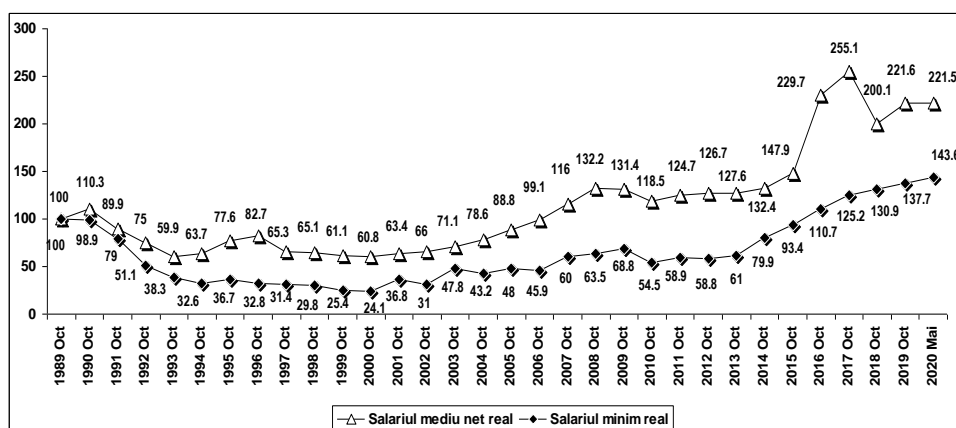
2.1. Evoluția salariului minim în perioada 1989-2022

În perioada de timp 1989-2022, standardul de viață al populației României a fost afectat în mod diferit. Veniturile familiilor cu copii nu au putut ține pasul, uneori, cu creșterile de preț aplicate produselor și serviciilor de pe piață. **Veniturile și cheltuielile populației oferă un tablou concret asupra calității vieții populației și contribuie la luarea de măsuri necesare, prin politici socio-economice, în beneficiul membrilor societății.**

Momentele critice pentru salariații plătiți la nivelul salariului minim pe economie au fost anii: 1999 (25,4%) și 2000 (24,1%). Din anul 1994 până în anul 2002 se poate aprecia că nivelul de cumpărare al salariului minim a fost cam la o treime din produsele și serviciile, ce se puteau cumpăra în anul 1989, an de bază, luat în calcul, scădere reflectată de creșterea prețurilor la carburanți, energie și apă.

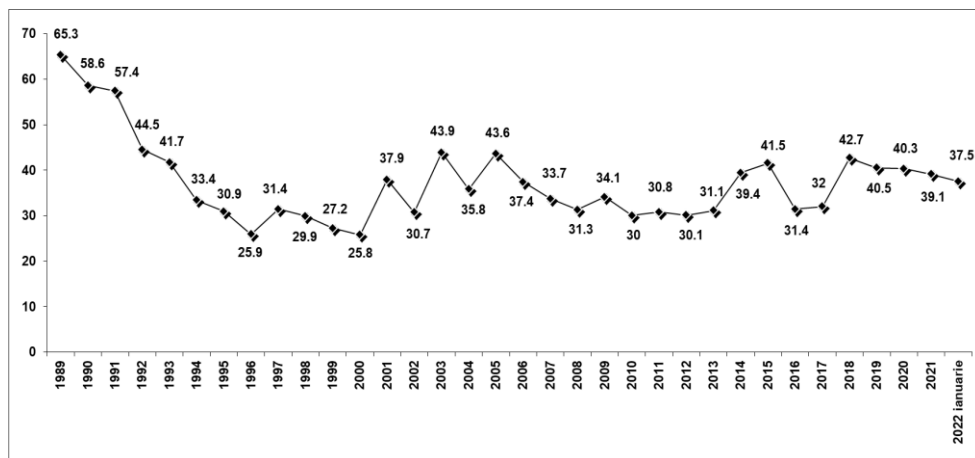
Situația se mai îmbunătățește începând cu anul 2014 (79,9%). Spre sfârșitul intervalului de analiză, anul 2022, puterea de cumpărare a indicatorului salariului minim rămâne relativ constantă, în jurul valorii de 140%, din ceea ce se putea cumpăra în anul de referință 1989. **În continuare prezentăm Graficul nr. 1, unde avem evoluția salariului mediu net pe economie și a salariului minim net, în intervalul de timp octombrie 1989-martie 2022.**

Dinamica salariului mediu net și minim net, în perioada octombrie 1989 - martie 2022

Sursa de date: Baza de date ICCV. Calcule efectuate de dr. Adina Mihăilescu, CSII, ICCV.

Dinamica raportului dintre salariul minim net și salariul mediu net, în perioada 1989-ianuarie 2022

Sursa de date: Baza de date ICCV. Calcule efectuate de dr. Adina Mihăilescu, CSII, ICCV.

Pe parcursul perioadei 1989-2022, **raportul dintre salariul minim și cel mediu** s-a menținut între valorile 65,3 și 37,5%. Cele mai mici valori atinse

au fost anii 1996 (25,9%) și 2000 (25,8%). În rest valorile raportului s-au poziționat între 30 și 40%.

2.2. Mecanisme de stabilire a salariului minim (cadrul juridic)

Institutul National de Statistică (INS) are în atribuții și calculul coșului minim de consum. Atribuțiilor sale sunt stipulate în O.G. nr. 9/1992 privind organizarea statisticii oficiale, cu modificările și completările ulterioare, numai la actualizarea trimestrială a valorii coșului minim de consum lunar cu indicele prețurilor de consum, până la abrogarea în anul 2004 al articolului 2 din O.U.G. nr. 217/2000. **INS utilizează metodologia europeană pentru a determina pragul de sărăcie.**

Pentru a clarifica mai bine contextul juridic și metodologic al evaluării coșului minim de consum, facem următoarele precizări:

A. Coșul minim de consum lunar a fost introdus în România prin „Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 217 din 24 noiembrie 2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar”, aprobată prin „Legea nr.554 din 17 octombrie 2001 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 217/2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar”. Coșul minim de consum lunar stabilea pentru o gospodărie de mărime medie considerată de 2,804 persoane, totalitatea cheltuielilor necesare traiului într-o lună prin achiziționarea (1) de produse alimentare, (2) de produse nealimentare și (3) de servicii. În conformitate cu O.U.G. nr. 217/2000 coșul minim de consum lunar stă la baza fundamentării salariului de bază minim pe economie, a politicii salariale și al altor politici în domeniul social.

B. Prin „Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 11 din 23 martie 2004 privind stabilirea unor măsuri de reorganizare în cadrul administrației publice centrale” prin art. 23 s-a dispus ca, începând cu 25 martie 2004, „Pe data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, se abrogă: a) art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 217/2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 606 din 25 noiembrie 2000, aprobată prin Legea nr. 554/2001 [...]”. Guvernul din acea perioadă, pe motiv că există în acest calcul „elemente care vizează interesul public și constituie situații de urgență și extraordinare” a dispus renunțarea la calcularea coșului minim de consum lunar și, în consecință, și la fundamentarea salariului de bază minim pe economie, al politicii salariale și al altor politici în domeniul social pe baza acestui indicator atât de important.

C. În intervalul 2005-2017, salariul minim pe economie a crescut de la 310 LEI la 1.450 LEI. Cu toate acestea, creșterea salariului minim s-a făcut fără a avea la bază niște criterii obiective în baza cărora să se efectuează efectueze majorările. Absența unor asemenea criterii creează un grad mare de impredictibilitate pentru mediul de afaceri, companiile fiind puse în situația

de a nu putea estima care va fi evoluția costurilor cu salariile, ceea ce are un impact negativ îndeosebi în sectoarele de activitate caracterizate printr-o pondere ridicată a contractelor pe salarii minime.

D. De asemenea, necorelarea majorărilor salariului minim cu valoarea coșului minim de consum generează probleme sociale și contribuie la acutizarea sărăciei în rândul salariaților. Studiile existente ne arată că în intervalul 2001-2015, în cazul unei gospodării cu două salarii minime și două alocații pentru copii, veniturile nu au putut acoperi minimul de trai decent și nici pe cel de subzistență. În 2015 ponderea veniturilor în cheltuielile minime aferente unui trai decent era de 76,6%. Acest lucru este cu atât mai alarmant cu cât ponderea contractelor pe salarii minime s-a triplat din 2011 până în 2015, depășind un milion și jumătate de contracte.

3. COȘUL DE CONSUM PENTRU UN TRAI MINIM DECENT DIN LEGEA NR. 174/2020

3.1. Contextul și scopul Legii nr. 174/2020

Prin adoptarea Legii nr. 174/2020, care a modificat Legea 554/2001, s-a intenționat:

a) Reluarea calculării oficiale a unui coș de consum, practică dispărută în prima parte a anilor 2000;

b) Specificarea unui coș de consum cu o structură și un conținut în conformitate cu nevoile actuale reale ale cetățenilor, corespunzătoare unui trai minim decent - această mențiune lipsea din Legea nr. 554/2001, care reglementa calculul anterior. ;

c) Legarea explicită a coșului de consum pentru un trai minim decent de politica salariului minim, legea incluzând următoarea mențiune explicită: „Coșul minim de consum pentru un trai decent constituie elementul principal de fundamentare a salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată și a politicii salariale”.

Legea nr. 174/2020 specifică obligația Institutului Național de Statistică de a calcula periodic doar valoarea coșului de consum. Structura și conținutul coșului sunt fixate prin lege, ceea ce înseamnă că, în absența unor modificări legislative ulterioare, nicio altă instituție sau organizație nu are atribuții sau drepturi de a le modifica. Anexa legii include o metodologie de actualizare a valorii coșului, pe care Institutul Național de Statistică este obligat, conform legii, să o urmeze, după calcularea unei valori inițiale, care ar fi trebuit să rezulte din atribuirea de prețuri fiecărui item din coșul anexat legii.

În privința corelării salariului minim cu valoarea coșului minim de consum, Legea nr. 174/2020 nu specifică nicio modalitate precisă în care acest lucru ar trebui realizat, lăsând această sarcină în mâinile decidenților și instituțiilor care au

atribuții în acest sens (inclusiv dialogul social tripartit la nivel național). Legea specifică, însă, că valoarea coșului trebuie luată în calcul în mod primordial, ea trebuind să servească drept țintă pentru politica salariului minim.

3.2. Valoarea coșului de consum pentru un trai minim decent

Legea nr. 174/2020 nu include o valoare efectivă a coșului de consum pentru un trai minim decent, ci doar structura și conținutul acestuia. Potrivit legii, Institutul Național de Statistică ar trebui să atașeze prețuri fiecărui item din coș pentru a calcula o valoare inițială (calculată ca suma produselor cantităților și prețurilor pentru fiecare item din coș). **Trebuie subliniat, deci, că rolul INS specificat de lege este foarte precis: calcularea valorii și actualizarea ei. INS nu are nici atribuții, nici competențe de stabilire sau modificare a structurii sau conținutului coșului, acestea neputând fi modificate decât prin schimbarea textului legii.**

Studiul de fundamentare a coșului a inclus o metodă de actualizare a valorii coșului, în baza indicilor de prețuri calculați de INS și a altor indicatori publicați de autorități publice (Eurostat, Banca Națională a României). Metoda stabilită este cât se poate de transparentă și ușor de pus în aplicare. **Odată calculată o valoare inițială, actualizarea valorii nu necesită competențe tehnice sofisticate, obligația ca INS să actualizeze această valoare fiind justificabilă mai degrabă prin prestigiul Institutului și mai puțin prin specificul activității lui.**

Necalcularea oficială de către INS a valorii coșului de consum a fost atribuită de către reprezentării Institutului unor motive tehnice: anexa Legii nr 174/2020 nu include cantitățile pentru toți itemii, ceea ce face imposibilă calcularea valorii respectivilor itemi și, în consecință, a valorii totale a coșului. Într-adevăr, în varianta finală a legii, aceste informații lipsesc, dar în forma sa inițială includea informațiile respective. **Nu este clar motivul pentru eliminarea informațiilor și nici cum s-a ajuns la situația în care a fost adoptată o lege care nu poate fi aplicată pentru că este incompletă.**

Funcționarea legii ar depinde de completarea capitolelor: (2) Îmbrăcăminte și încălțăminte, (4) Dotarea locuinței, (8) Educație și cultură. La modul ideal, textul legii ar trebui să includă o evaluare inițială a valorii coșului de consum, conform evaluării Institutului Național de Statistică, în baza structurii, conținutului și argumentelor din studiul inițial de fundamentare.

Lăsând la o parte această situație, o valoare inițială a coșului a fost calculată de echipa de cercetare care a realizat studiul de fundamentare a structurii și conținutului coșului. Această valoare a fost calculată folosind informații despre prețuri colectate conform metodologiei Institutului Național de Statistică - metodologia a fost discutată în avans cu specialiștii INS. Studiul inițial de fundamentare a coșului de consum specifica o valoare de 6.726 de lei pentru o familie de doi adulți și doi copii, valoare aferentă lunii septembrie 2018.

Faptul că INS a refuzat să publice oficial o valoare a coșului de consum, nu înseamnă că Institutul nu a calculat o asemenea valoare. **În ședința Comitetului de Avizare Metodologică din Septembrie 2021, specialiștii INS au prezentat calculele realizate intern privitoare la valoarea coșului de consum, utilizând informațiile complete care fuseseră incluse în varianta adoptată inițial a Legii nr 174/2020. Diferențele față de calculele realizate de autorii studiului inițial sunt cu totul minore (Tabelul nr. 3.1), de 0,3-0,4% pentru perioada 2018-2020** - nu vorbim de o actualizare de către INS a valorii inițiale publicate în studiul de fundamentare a coșului, ci de o recalculare de la zero a valorii coșului de către specialiștii Institutului. Ce este însă cu atât mai remarcabil este că INS a calculat valorile respective nu pentru orașele incluse direct în cercetarea studiului inițial, ci pentru toate capitalele de județ ale țării, inclusiv București — în total 42 de localități, față de 5 în studiul inițial. Altfel spus, asumptia unor diferențe semnificative de prețuri între orașele incluse în studiul inițial și mediul urban din restul țării este în cea mai mare parte infirmată de datele INS, care confirmă totodată validitatea calculelor autorilor studiului inițial. Din nou, **este vorba strict de calculul valorii coșului, și nu de structura și conținutul acestuia, care nu intră sub incidența activității INS și care au fost fundamentate prin cercetare specializată și incluse în textul Legii nr. 174/2020.**

Tabelul nr. 3.1

Valoarea coșului de consum pentru un trai minim decent, calcule FES/Syndex și Institutul Național de Statistică (calcule INS pentru 42 de orașe reședință de județ)

	Valoare coș (lei pe lună)		Diferență INS față de FES/Syndex
	FES/Syndex	INS	
2018	6762	6741	-0,3%
2019	6954	6932	-0,3%
2020	7278	7249	-0,4%

În Tabelul nr. 3.2 sunt prezentate valorile coșului de consum calculate conform metodei de actualizare din Legea nr. 174/2020, plecând de la valoarea calculată în studiul inițial pentru anul 2018. Calculele sunt pentru familia de referință, formată din doi adulți și doi copii. Studiul inițial a prezentat și valorile pentru familii mai mici, dar valoarea optimă pentru politica salariului minim este cea corespunzătoare familiei de patru persoane, din moment ce acoperă un spectru mai larg de nevoi (salariul minim ar trebui să asigure capacitatea materială de a întreține o familie cu copii, atât timp cât veniturile copiilor - din alocații, spre exemplu - nu sunt suficiente în acest scop) și asigură complementaritatea cu alte obiective de politică publică (inclusiv stabilitatea demografică).

Tabelul nr. 3.2

Valoarea coșului de consum în lei pentru un trai minim decent pentru o familie de doi adulți și doi copii, 2018-2022 (în lei / lună)

Capitol de cheltuieli	2018	2019	2020	2021	2022
(1) Alimentația	1405	1459	1532	1598	1898
(2) Îmbrăcăminte și încălțăminte	651	670	686	706	853
(3) Locuința	1781	1822	1982	1732	2273
(4) Dotarea locuinței	220	225	229	234	246
(5) Cheltuieli cu locuința	477	483	484	552	739
(6) Produse de uz casnic și igienă personală	238	243	250	256	274
(7) Servicii	488	507	518	533	563
(8) Educație și cultură	546	562	574	592	641
(9) Îngrijirea sănătății	107	111	116	121	132
(10) Recreere și vacanță	234	240	246	251	253
(11) Fondul de economii al familiei	615	632	662	658	787
TOTAL	6762	6954	7278	7233	8659

4. ELABORAREA UNOR SCENARII CONCRETE PENTRU CORELAREA SALARIULUI MINIM CU VALOAREA COȘULUI PENTRU UN TRAI MINIM DECENT

4.1 CONTEXTUALIZARE ȘI POSIBILE SCENARII

4.1.1 Premise ale corelării salariului minim cu coșul de consum și cu salariul mediu

Fiecare dintre cele două elemente necesită o abordare complexă.

Înainte de a le corela, astfel încât **prin salariul minim să putem acoperi costurile de trai decent**, trebuie să stabilim care sunt aspectele de care trebuie să ținem cont în stabilirea salariului minim și valoarea coșului de consum dezirabil și acceptat pentru România.

În plus, **trebuie să avem în vedere și Directiva CE privind relația dintre salariul minim și salariul mediu. Aceasta sugerează utilizarea indicatorilor folosiți în mod obișnuit la nivel internațional, cum ar fi 60% din salariul median brut și 50% din salariul mediu brut.**

În final, **posibile scenarii vor realiza corelații între salariul minim, coșul de consum și salariul mediu.**

Niveluri salariale, pondere contracte de muncă și relația cu salariul mediu, salariul median

Niveluri salariale brute (salariați cu normă întreagă)	Pondere contracte cu valori salariale la aceste niveluri din contracte de muncă	Salariul mediu brut Salariul median
Peste 6400	14,8	
6400 lei		Salariul mediu brut
3500 lei	54,3	Salariul median brut
3001-3500	11,6	
2500-3000	42,7	

Sursa: Baza Tempo, Calcule autori.

Salariul mediu brut este salariul mediu brut național calculat de Institutul Național de Statistică pentru luna iunie 2022, respectiv 6.413 lei, reprezintă o medie la nivelul tuturor angajaților din România. Salariul median reprezintă nivelul mediu față de care jumătate dintre contractele de muncă active, cu normă întreagă, din România erau mai mici, iar cealaltă jumătate mai mari. Salariul median este de 3.500 de lei brut: circa 2,7 milioane, respectiv 54,3% din totalul contractelor de muncă din iunie 2022 erau remunerate cu sub 3.500 de lei brut.

4.1.2 Salariul minim în România, situația actuală (2022)

Tabelul nr. 4.1.2

Niveluri salariale, pondere contracte de muncă și relația cu salariul mediu, salariul median

Salariul minim brut în lei	Salariul mediu brut în lei	Salariul median brut în lei
2550	6400	3500
Pondere	39,8	72,85
Salariul minim net	Salariul mediu net	Salariul median net
1524	4000	2360
Pondere	37,5	64,5

Sursa: Baza Tempo, Calcule autori.

În abordările parțiale pentru stabilirea salariului minim următoarele dimensiuni sunt luate în considerare:

Exemplu, stabilirea salariului minim pentru anul 2022.
La stabilirea salariului de baza minim brut pe țară garantat în plata pentru anul 2022 la valoarea de 2.550 lei s-a avut în vedere o formula de calcul care ia în considerare:

- rata inflației de 5,0 % prognozată de Comisia Națională de Strategie și Prognoză;
- 2,1% creșterea reală a productivității muncii pe persoană pentru anul 2020 conform datelor EUROSTAT;
- creșterea câștigului mediu brut;
- o parte din creșterea economică prognozată 2021/2020.

Într-o abordare complexă, următoarele dimensiuni trebuie luate în considerare:

1. Efectele asupra veniturilor bugetare
2. Efectele asupra productivității reale
3. Efectele asupra prețurilor
4. Efectele asupra ocupării forței de muncă
5. Efectele asupra distribuției veniturilor din muncă și capital
6. Efectele asupra cheltuielilor pentru protecție socială
7. Efectele asupra salariilor angajaților beneficiari de creștere
8. Efectele asupra veniturilor familiei

Pentru mai multe detalii vezi partea a doua problematizării: corelare salariul minim cu coșul de consum.

4.1.3. Coșul de consum pentru un trai minim decent

Tabelul nr. 4.1.3

Valoarea în lei a coșului de consum pentru un trai minim decent pentru o familie de doi adulți și doi copii, 2018-2022

Capitol de cheltuieli	2018	2019	2020	2021	2022
(1) Alimentatia	1405	1459	1532	1598	1898
(2) Îmbrăcăminte și încălțăminte	651	670	686	706	853
(3) Locuința	1781	1822	1982	1732	2273
(4) Dotarea locuinței	220	225	229	234	246
(5) Cheltuieli cu locuința	477	483	484	552	739
(6) Produse de uz casnic și igienă personală	238	243	250	256	274
(7) Servicii	488	507	518	533	563
(8) Educație și cultură	546	562	574	592	641
(9) Îngrijirea sănătății	107	111	116	121	132
(10) Recreere și vacanță	234	240	246	251	253
(11) Fondul de economii al familiei	615	632	662	658	787
TOTAL	6762	6954	7278	7233	8659

Sursa: Ștefan Guga, FES/Syndx (calculare pentru luna septembrie a fiecărui an).

Chiar dacă Institutul Național de Statistică a calculat valorile coșului nu doar pentru orașele incluse direct în cercetarea studiului inițial, ci pentru toate reședințele de județ ale țării, inclusiv București - în total 42 de localități, față de 5 în studiul inițial, nu putem considera că valoarea acestui coș acoperă toate situațiile în care sa află o familie standard cu doi adulți și doi copii pentru că nu ține cont de situația **din orașele mici și din mediu rural**.

Coșul ajustat a fost obținut prin ponderare cu situația din orașele mici și din mediu rural care are valoarea de 6.280 lei.

Tabelul nr. 4.1.4

Populația ocupată și salariații după medii de rezidență

Medii de rezidență	Anul 2021, Număr persoane	Coș de consum 2021 - lei Mediu 6.280 lei
Total	7.755.487	
Urban	4.584.021	
Rural	3.171.465	
Total salariați	6.584.381	
Urban	4.310.617	
Rural	2.273.765	$75/100 * 7223 = 5417$
Salariați urban mare (orașe reședință de județ)	3.017.432 70% din total	7233
Salariați urban mic (restul orașelor din județ)	1.293.185 30% din total	$85/100 * 7223 = 6139$
Total salariați neluați în calcul din mediul rural și din orașele mici	3.566.950	

Sursa: Baza Tempo, Calcule autori.

Conform date Anchetei Bugetelor de Familie, **coșul de consum în rural este 75% din cel din mediul urban**, iar în urbanul mic este de 85% față de urbanul mare. Un coș mediu are valoarea de 6.280 de lei, echivalent a 1.252 Euro

4.1.5 Corelație salariul minim și coșul de consum

Tabelul nr. 4.1.5

Corelații între salariul minim brut/net și coșul de consum (valori în Euro)*

Țara	Salariul minim Calculat în Euro	Cos de consum Nivel 1	Cos de consum Nivel 2	Pondere salariu minim în cos de consum Nivel 1	Pondere salariu minim în cos de consum Nivel 2	Concluzii	
România	515	1320	1760	39.02	29.26	Coș de consum supraevaluat -coș actual lege	Presupune coș reechilibrat în corelație cu salariul minim
România	515	539	666	95.55	77.33	Coș de consum subevaluat actual (ICCV, INS, LIVING WAGES)	Presupune coș reechilibrat în corelație cu salariul minim
România	515	670	890	76.87	57.87	Coș de	presupune

						consum proiectat coș ajustat medie UE 21	creșterea salariului minim și implicit a coșului de consum
România	720 (media UE pentru 21 de tari)	1007	1252	71.5	57.51	Coș actual ajustat dezirabil/normativ/proiectat medie UE 21	coș reechilibrat în corelație cu salariul minim
Malta	792	1717	2342	46.13	33.82		
Grecia	774	1503	2002	51.50	38.66		
Letonia	500	846	1285	59.10	38.91		
Portugalia	823	1379	1877	59.68	43.85		
Slovacia	646	1012	1352	63.83	47.78		
Spania	1167	1790	2370	65.20	49.24		
Croația	624	979	1181	63.74	52.84		
Bulgaria	363	485	674	74.85	53.86		
Germania	1664	2239	3024	74.32	55.03		
Polonia	655	953	1168	68.73	56.08		
Franța	1603	2174	2814	73.74	56.97		
Irlanda	1775	2438	3082	72.81	57.59		
Republica Cehă	652	899	1112	72.53	58.63		
Slovenia	1164	1490	1956	78.12	59.51		
Belgia	1691	2085	2798	81.10	60.44		
Luxemburg	2257	2995	3656	75.36	61.73		
Ungaria	542	674	849	80.42	63.84		
Lituania	730	894	1105	81.66	66.06		
Olanda	1725	1922	2525	89.75	68.32		
Estonia	654	724	943	90.33	69.35		

Sursa: Eurofound, LIVING WAGES, Calcule autori.

*Pentru salariile minime valorile sunt brute iar pentru coșul de consum sunt nete.

În cazul salariilor minime nete, media estimată pentru cele 21 de state este de 750 Euro.

Bugetul pentru o familie cu doi adulți și doi copii, în 2022, este cuprins între 5.008 lei, 1.007 Euro (**coș 1 de subzistență normativ**) și 6.280 lei, 1.252 Euro (**coș 2 decent normativ dezirabil**) lunar. Limita inferioară (coș 1) presupune o gospodărie care își optimizează costurile și are o locuință mai ieftină decât media, alimente și alte bunuri sau servicii indispensabile la prețuri scăzute. Limita superioară (coș 2) este măsurată folosind prețurile luate la mediană.

De asemenea, limita inferioară a valorii salariului minim conduce la multe neajunsuri, cum ar fi:

- inaccesibilitatea la un credit de locuință, fiind foarte greu să depui avansul de 15% (creditul Prima Casă) și să susții, mai apoi ratele creditului;
- un acces anevoios la un credit pe termen scurt pentru achiziționarea unui produs de folosință îndelungată;
- imposibilitatea de a realiza o investiție pe termen mediu și lung privitoare la plata unei pensii private pentru sine sau partener sau la plata unor servicii medicale în cazul unei suferințe îndelungate sau care necesită costuri mari;
- imposibilitatea de a crea un fond de investiții pentru plata unei școlarizări a copiilor, în cazul în care aceștia vor să urmeze universități cu prestigiu din țară sau din străinătate și unde costurile de cazare și școlarizare sunt foarte mari.

Scenariul 1. Păstrarea situației actuale

Guvernul împreună cu partenerii sociali vor decide cum va crește salariul minim și cu ce sumă fără a fi corelată cu coșul de consum

4.1.6 Scenariul 2. Creșterea ponderii salariului minim la media celor 21 de state incluse în analiză, corelare cu coșul de consum și salariul mediu. Vedeți și Anexa nr. 3.

Acest scenariu are la bază ajustarea coșului de consum prin luarea în considerare a ponderii salariilor din mediul urban mic (orașe mici) și din mediul rural (Tabelul nr. 4.1.4) precum și convergența României la media europeană (Tabelul nr. 4.1.5) și se bazează pe premisa că bugetul pentru o familie cu doi adulți și doi copii, în 2022, este cuprins între 5.008 lei, 1.007 Euro și 6.280 lei, 1.252 Euro pe lună. În cei 6.280 de lei sunt incluse două salarii minime pentru toată perioada analizată (2022-2033) și pentru o proiecție pentru 10 ani.

Tabelul nr. 4.1.6

Proiecții salariul minim brut și coșul de consum (valori în LEI)

Anul	Salariu minim brut	Salariu minim net	Coș de consum 1 de subzistență normativ actual	Coș de consum 2 decent normativ actual	Coș de consum normativ dezirabil	Pondere 2x salariu minim net/ de consum 1 de subzistență normativ actual [%]	Pondere 2x salariu minim net/ coș de consum 2 decent normativ actual [%]	Pondere 2x salariu minim net/ coș de consum dezirabil [%]
2022	2550	1524	2838.4	3548	6280	107.38	85.91	48.54
2023	3000	1815	3304	4130	6680	109.87	87.89	54.34
2024	3340	1997	3595.2	4494	6880	111.09	88.87	58.05
2025	3840	2296	4073.6	5092	7080	112.73	90.18	64.86
2026	4225	2526	4441.6	5552	7280	113.74	90.99	69.40

2027	4648	2778	4844.8	6056	7480	114.68	91.74	74.28
2028	5110	3056	5289.6	6612	7680	115.55	92.44	79.58
2029	5622	3362	5779.2	7224	7880	116.35	93.08	85.33
2030	5903	3530	6048	7560	8080	116.73	93.39	87.38
2031	6198	3706	6329.6	7912	8280	117.10	93.68	89.52
2032	6506	3891	6625.6	8282	8480	117.45	93.96	91.77
2033	6833	4086	6937.6	8672	8680	117.79	94.23	94.15

Sursa: Calcule Experți Externi.

Scenariul este dezvoltat pe baza următoarelor creșteri ale salariului minim: de la an la an pentru toată perioada de aproximativ 100%, adică o creștere de 2.6 ori.

Se observă că după 10 ani se poate atinge situația în care salariul minim net este aproape egal cu coșul de consum.

Creșterile pot fi ajustate, astfel încât în perioada analizată să se ajungă la egalarea salariului minim net cu coșul de consum.

4.1.7 Proiecții corelații salariu minim salariu mediu

Tabelul nr. 4.1.7

Proiecții corelații salariu minim salariu mediu

Anul	Salariul minim brut [lei]	Salariul minim net [lei]	Salariul mediu brut [lei]	Salariul mediu net [lei]	Pondere salariu minim net în salariu mediu net [%]	Pondere salariu minim brut în salariu mediu brut [%]
2022	2550	1525	6400	4000	38.13	39.84
2023	3000	1815	6900	4312.5	42.09	43.48
2024	3340	1997	7400	4625	43.18	45.14
2025	3840	2296	7900	4937.5	46.50	48.61
2026	4225	2526	8400	5250	48.11	50.30
2027	4648	2778	8900	5562.5	49.94	52.22
2028	5110	3056	9400	5875	52.02	54.36
2029	5622	3362	9900	6187.5	54.34	56.79
2030	5903	3530	10400	6500	54.31	56.76
2031	6198	3706	10900	6812.5	54.40	56.86
2032	6506	3891	11400	7125	54.61	57.07
2033	6833	4086	11900	7437.5	54.94	57.42

Sursa: Calcule Experți Externi.

Scenariul este dezvoltat pe baza următoarelor creșteri ale salariului minim: de la an la an pentru toată perioada de aproximativ 100%, adică o creștere de 2.6 ori.

Se observă că după 4-6 ani se poate atinge situația în care salariul minim net reprezintă 50% din salariul mediu brut net.

Creșterile pot fi ajustate, astfel încât în perioada analizată să se ajungă la o corelare mai rapidă.

4.1.8 Problematizări privind corelarea salariului minim cu coșul de consum

Componente:

1. Efecte asupra veniturilor bugetare
2. Efecte asupra productivității reale
3. Efecte asupra prețurilor
4. Efecte asupra ocupării forței de muncă
5. Efecte asupra distribuției veniturilor din muncă și capital
6. Efecte asupra cheltuielilor pentru protecție socială
7. Efectele asupra salariilor angajaților beneficiari de creștere
8. Efecte asupra veniturilor familiei

Context

Creșterea salariului minim induce o serie de comportamente în rândul întreprinderilor și al populației, care au ca rezultat schimbări în distribuția veniturilor, ocuparea forței de muncă, prețurile relative și asupra alor factori economici (INCPMS, 2017). *Analize și evaluări privind efectele economice și sociale potențiale ale creșterii salariului minim brut garantat în plată.*

1. Efecte asupra veniturilor bugetare

Efectele creșterii salariului minim asupra bugetului sunt incerte și există o gamă largă de rezultate posibile pe baza estimărilor. De exemplu, **efectele depind de cât de repede ar crește salariile în absența politicii (de creștere a salariului minim) și de modul în care ocuparea forței de muncă ar răspunde la salarii mai mari.** În cazul în care creșterea salariilor în absența politicii s-ar dovedi mai lentă decât proiecțiile, efectele proiectului de lege asupra ocupării forței de muncă ar fi mai mari, iar proiectul de lege ar crește probabil deficitul bugetar cu o sumă mai mare. În cazul în care creșterea salariilor în absența politicii s-a dovedit a fi mai rapidă decât estimările în prezent, ar fi cazul invers.

Dacă ocuparea forței de muncă se dovedește a fi mai puțin sensibilă **la un salariu minim mai mare** decât estimările, **un număr mai mare de persoane ar ieși din sărăcie, ceea ce ar avea tendința de a reduce cheltuielile pentru programele care le oferă servicii sau beneficii.** Dacă mai multe persoane ar fi angajate decât estimările, salariile totale ale angajaților afectați ar fi mai mari decât estimările, ceea ce ar tinde să crească cheltuielile afectate de prețurile bunurilor și serviciilor pe care le produc.

Deși venitul nominal total ar putea rămâne aproximativ neschimbat, veniturile din muncă ar crește, în timp ce veniturile din capital ar scădea. Venitul din muncă tinde să fie impozitat mai puternic. Veniturile s-ar deplasa, de asemenea, către persoanele cu venituri mai mici și s-ar îndepărta de persoanele cu venituri mai mari.

Câțiva factori ar avea tendința de a crește veniturile. Unul dintre aceștia ar fi creșterea veniturilor salariale în rândul angajaților cu salarii mici. Aceste câștiguri mai mari ar fi supuse impozitelor pe salarii și impozitelor pe venitul individual și ar crește veniturile la buget.

De asemenea, un salariu mediu mai mare la nivelul întregii economii ar determina creșterea veniturilor prin ridicarea pragului de venituri.

Alți factori ar tinde să scadă veniturile. Costurile mai mari ale forței de muncă ar face ca veniturile întreprinderilor să fie mai mici în cazul creșterii salariului minim decât în situația actuală. Acest lucru ar reduce veniturile din impozitul pe salarii și al societăților. În plus, **o inflație mai mare ar determina scăderea veniturilor reale.**

2. Efecte asupra productivității reale

Creșterea salariului minim ar putea reduce ușor PIB-ul real, în primul rând din cauza reducerii ocupării forței de muncă.

Pe lângă efectul său asupra producției reale prin ocuparea forței de muncă, creșterea salariului minim ar face ca stocul de bunuri de capital să fie mai mic decât ar fi fost fără creștere. Bunurile de capital sunt active pe care întreprinderile le folosesc pentru a produce bunuri și servicii; acestea includ unelte, clădiri, vehicule, mașini și echipamente. **Unele întreprinderi ar investi în bunuri de capital pentru a înlocui forța de muncă.** Cu toate acestea, alte întreprinderi ar fi descurajate să construiască clădiri noi sau să cumpere utilaje noi dacă ar anticipa că vor avea mai puțini angajați care să le folosească.

În medie, în perioada 2021-2031, investițiile reale ar fi ușor mai mici decât ar fi dacă salariul minim nu s-ar schimba. Această reducere a investițiilor ar reduce productivitatea salariaților și ar duce la reduceri suplimentare ale numărului de locuri de muncă ale acestora.

De asemenea, un salariu minim mai mare ar transfera veniturile către familiile cu venituri mai mici, care tind să cheltuiască o fracțiune relativ mai mare din venitul lor. Ca urmare, cererea totală de bunuri și servicii ar crește timp de mai mulți ani, stimulând producția reală globală.

3. Efecte asupra prețurilor

Creșterea salariului minim ar schimba prețurile relative ale bunurilor și serviciilor. Cele mai mari **creșteri de preț, în raport cu creșterea medie, ar fi pentru bunurile sau serviciile a căror producție a necesitat o proporție mai**

mare decât media de muncă cu salarii mici, cum ar fi în domeniul alimentației. Pentru bunurile și serviciile care au folosit mai puțină forță de muncă cu salarii mici în lanțurile lor de aprovizionare, prețurile ar crește mai puțin.

4. Efecte asupra ocupării forței de muncă

Creșterea salariului minim ar afecta ocuparea forței de muncă în mai multe moduri. Salariile mai mari ar crește costul de producție a bunurilor și serviciilor pentru angajatori. Angajatorii ar transfera o parte din aceste costuri crescute asupra consumatorilor sub forma unor prețuri mai mari, iar aceste prețuri mai mari, la rândul lor, ar determina consumatorii să cumpere mai puține bunuri și servicii. În consecință, angajatorii ar produce mai puține bunuri și servicii și, prin urmare, ar avea tendința de a reduce numărul de angajați la toate nivelurile de salarizare.

Atunci când costul angajării salariaților cu salarii mici crește, costul relativ al angajării salariaților cu salarii mai mari sau al investițiilor în tehnologie scade. Prin urmare, unii angajatori ar reacționa la un salariu minim mai mare prin orientarea către acești înlocuitori și prin reducerea angajării salariaților cu salarii mici. Ponderea salariilor mici și a salariilor mari diferă în funcție de natura activității firmei. Angajatorii se vor reorienta către activități mai complexe, cu valoare adăugată mai mare, ce presupun mai puțină muncă necalificată.

În anumite circumstanțe limitate, creșterea salariului minim ar putea stimula ocuparea forței de muncă dacă angajatorii ar avea puterea de negociere care le permită să promoveze și să instituționalizeze salarii mai mici decât cele care ar prevala pe o piață mai competitivă.

Deoarece creșterea salariului minim ar transfera veniturile către familiile cu venituri mai mici, aceasta ar stimula cererea globală pe termen scurt. Familiile cu venituri mai mici cheltuiesc o proporție mai mare din orice venit suplimentar pe bunuri și servicii de bază decât familiile cu venituri mai mari. Această cerere crescută de bunuri și servicii ar reduce scăderea ocupării forței de muncă timp de mai mulți ani după implementarea unui salariu minim mai mare.

Efectele sunt asimetrice - adică nu ar fi de aceeași mărime dacă creșterea salariilor ar fi mai rapidă decât în estimările de bază sau la fel de lentă decât în proiecțiile de bază - deoarece efectele diferă atunci când salariile cresc peste salariul minim.

Este nevoie de estimări medii care să arate numărul locurilor de muncă care s-ar reduce: estimare pentru mediană și pentru medie. Media va depăși mediana în acest caz, deoarece există o posibilitate semnificativă de reduceri mari ale ocupării forței de muncă.

5. Efecte asupra distribuției veniturilor din muncă și capital

Dacă pornim de la ipoteza că majorarea salariului minim nu ar modifica PIB-ul nominal față de valorile din proiecțiile Comisiei de Prognoză, venitul nominal total ar fi aproximativ neschimbat. Cu toate acestea, ponderea venitului total provenit din muncă ar crește, în mod net, iar ponderea provenită din capital ar scădea.

Veniturile din muncă ar crește conform majorării, în primul rând pentru că majoritatea persoanelor care ar fi câștigat salarii la sau aproape de minimul național în conformitate cu legea actuală ar primi un salariu mai mare din muncă.

Cu toate acestea, unele persoane care ar fi fost angajate în conformitate cu legislația actuală ar rămâne fără loc de muncă în baza creșterii salariului minim, cel puțin pentru o perioadă de timp, iar venitul lor anual din muncă ar fi mai mic.

Veniturile din capital ar scădea din cauza costurilor mai mari ale forței de muncă și a productivității reduse a capitalului. De exemplu, profiturile corporatiste ar fi mai mici, ceea ce ar reduce veniturile din dividende.

6. Efecte asupra cheltuielilor pentru protecție socială

Cheltuielile pentru protecția socială ar crește odată cu un salariu minim mai mare, în principal din cauza creșterii prestațiilor medii. Prestațiile medii ar crește în parte deoarece prestațiile inițiale sunt indexate cu salariile medii din întreaga economie, care ar fi stimulate de un salariu minim mai mare. Beneficiile medii ar crește, de asemenea, deoarece creșterea salariului minim ar crește inflația, care, la rândul său, ar impulsiona creșterile anuale ale costului vieții în cadrul beneficiilor de protecție socială.

O creștere a salariului minim ar afecta, de asemenea, cheltuielile de protecție socială în mai multe moduri. Reducerea ocupării forței de muncă rezultată în urma unei creșteri a salariului minim, de exemplu, i-ar determina pe unii angajați cu probleme grave de sănătate să solicite prestații de invaliditate și pe unii salariați mai în vârstă să solicite prestații de pensionare mai devreme decât ar fi făcut-o altfel. Cu toate acestea, creșterile veniturilor în rândul angajaților cu salarii mici ar determina unele persoane care, în caz contrar, ar fi solicitat prestații de protecție socială să amâne solicitarea acestora. De asemenea, câștigurile mai mari ar exercita o presiune în jos asupra cheltuielilor de protecție socială, deoarece beneficiile unor solicitanți sunt reduse atunci când cresc veniturile lor.

7. Efectele asupra salariilor angajaților beneficiari de creșterea salariului minim

Costurile cu forța de muncă pentru firme s-ar modifica din cauza salariilor plătite persoanelor direct sau potențial afectate de o creștere a salariului minim - adică persoanele care, altfel, ar fi fost plătite cu salarii minime mai mici decât noile minime propuse sau cu puțin peste acestea. Salariile cumulate ar crește pentru persoanele care au fost angajate cu salarii minime mai mari în baza creșterii salariului minim.

În același timp salariile ar scădea deoarece, conform modificărilor, numărul de locuri de muncă ar fi redus în această perioadă. Prin urmare, salariile cumulate ale angajaților direct și potențial afectați ar crește, în mod net, cu o valoare semnificativă.

În cazul în care creșterea salariilor minime nu va fi realizată din 2023, 1,7 milioane de angajați (sau 30% din forța de muncă salariată, conform legislației actuale) vor avea salarii sub nivelul minim propus de proiectul de lege.

Dacă creșterea salariului minim ar fi adoptată și salariul minim ar crește, salariile multora dintre acești angajați ar crește, deoarece angajatorii ar încerca să păstreze o parte din diferențele salariale care au existat anterior între acești angajați.

8. Efecte asupra veniturilor familiei

Impactul net al creșterii salariului minim și corelării cu coșul de consum asupra veniturilor ar varia considerabil în funcție de familie.

Venitul real al familiilor s-ar putea schimba în trei moduri principale.

- Pentru familiile ale căror membrii au salarii la nivelul minim sau aproape de acesta, venitul real ar crește. Acest efect ar fi concentrat în cele mai de jos decile, sau a cincea parte, a distribuției veniturilor familiale.

- Pentru familiile care și-au pierdut locul de muncă din cauza creșterii salariului minim, veniturile reale vor scădea. Acest efect ar fi, de asemenea, concentrat în cele mai mici decile ale distribuției veniturilor, dar ar fi mai mic decât creșterea venitului real.

- În cazul familiilor care au înregistrat o scădere a veniturilor din afaceri sau care nu au înregistrat nicio modificare a veniturilor din muncă, dar care s-au confruntat cu prețuri mai mari la bunuri și servicii, venitul real va scădea. Acest efect ar fi concentrat în cele mai înalte decile ale distribuției veniturilor.

4.1.9. Scenariul 3. Corelarea salariului minim cu valoarea coșului de consum pentru un trai minim decent, în conformitate cu Legea nr. 174/2020

Analiza posibilității corelării valorii salariului minim cu valoarea coșului de consum pentru un trai minim decent specificat în Legea nr. 174/2020, pleacă de la următoarele observații și asumții:

1) Vorbim de valori nete, deci trebuie să comparăm valoarea coșului cu salariul minim net.

2) Valoarea coșului trebuie să fie acoperită de veniturile nete totale ale familiei, care pot include și alte elemente în afara veniturilor salariale. Pentru că vorbim de o familie cu doi copii, singurele alte surse garantate de venit sunt alocațiile celor doi copii, care trebuie scăzute din valoarea coșului pentru a ajunge la valoarea veniturilor salariale ale familiei.

3) Ambii adulți sunt salariați și contribuie în mod egal la veniturile familiei. Altfel spus, pentru a ajunge la valoarea țintă pentru un salariu minim, trebuie să împărțim veniturile salariale ale familiei la doi.

Pentru exemplificare, putem utiliza valoarea din septembrie 2022 a coșului de consum (8.659 lei net) din care scădem două alocații (pentru limitarea suprapunerii calendaristice, putem lua valoarea alocației corespunzătoare anului 2023, estimată la aproximativ 277 lei - 243 lei, valoare din 2022, actualizată cu rata inflației estimată de BNR la sfârșitul anului)⁶, rezultând un venit salarial total de 8105 lei. Acest venit salarial îl împărțim la doi salariați, rezultând un salariu net de 4053 lei.

Luând în considerare un salariu minim net de 1.815 lei (echivalent 3.000 de lei brut, varianta de lucru pentru ianuarie 2023), trebuie să vedem care sunt posibilitățile de a ajunge cu salariul minim brut la valoarea țintă de 4.053 lei net, în condiții de prețuri constante (presupunând inflație zero), sau la o valoare viitoare ajustată cu inflația.

4.2. Nevoia unei strategii pe termen mediu sau lung: 5, 10, 15 sau 20 de ani?

Ținând cont de diferența foarte mare dintre valoarea salariului minim și valoarea țintă, nu poate fi vorba ca salariul minim (1.815 lei net pentru ianuarie 2023) să fie adus la valoarea țintă (4.053 lei net) pe termen scurt. O creștere cu peste 120% a salariului minim într-un singur an ar fi cu siguranță imposibilă, efectele economice negative fiind cu siguranță majore, iar cele pozitive neavând timp să se facă resimțite. Această dificultate i-a împins pe mulți critici ai

⁶ Este de așteptat ca alocațiile școlare să fie indexate cu inflația începând cu 2023: <https://mmuncii.ro/j33/index.php/ro/comunicare/comunicate-de-presa/6335-alocatie-de-stat-pentru-copii>.

Legii nr. 174/2020 să respingă în totalitate conținutul legii și coșul de consum pentru un trai minim decent. Această respingere se bazează însă pe o înțelegere caricaturală a întregului demers. **Legea nr. 174/2020 nu obligă în niciun fel ca salariul minim să fie adus la nivelul coșului (a valorii țintă, mai precis) peste noapte, lăsând deciziei politice (și dialogului social) marjă de manevră maximă în alegerea modalității în care salariul minim poate fi adus la nivelul valorii țintă.**

Din moment ce o creștere suficientă a salariului minim net e dificil de imaginat pe termen scurt, **singura soluție este adoptarea unei strategii pe termen mediu sau lung. Altfel spus, guvernul să își asume că într-un anumit orizont de timp salariul minim net va ajunge la valoarea țintă.** Putem avea în vedere mai multe variante, calculele care vor urma în acest capitol fiind pentru 5, 10, 15 și 20 de ani. După cum vom vedea, 5 ani este probabil un orizont de timp prea scurt, necesitând creșteri salariale masive, ce-i drept pentru o perioadă relativ scurtă. De cealaltă parte, un orizont de timp de 20 de ani poate fi prea lung, **din moment ce putem presupune că asigurarea unui trai minim decent nu ar trebui să fie tratată ca un privilegiu pentru generațiile viitoare, fiind o posibilitate reală și pentru generațiile actuale.** Teoretic, așadar, variantele cu 10 sau 15 ani sunt mai fezabile ca viabilitate și acceptabilitate.

4.2.1. Consum monetar versus nivel de trai

Deși termenul „consum” din sintagma „coș de consum” tinde să fie înțeles într-un sens restrâns (achiziția de bunuri și servicii măsurată și plătită direct în bani), scopul este în realitate asigurarea unui anumit nivel de trai, înțeles în sens larg, incluzând consumul individual nemonetar (servicii publice de educație, sănătate), dar și consumul colectiv (siguranța publică, spre exemplu). **Implicațiile pentru politica publică pot fi majore, pentru că, din nou, obiectivul este asigurarea unui anumit nivel de trai, și nu a unui nivel de consum în bani.**

Chiar dacă nu sunt luate în calcul în coș (pentru că nu au cum să fie), accesibilitatea și calitatea serviciilor publice sunt elemente determinante pentru conținutul și valoarea coșului de consum. În consecință, **corelarea dintre veniturile populației și standardul impus de coș se poate face cel puțin parțial și prin îmbunătățirea serviciilor publice, ceea ce poate ar duce la creșterea nivelului de trai fără o creștere corespunzătoare a veniturilor monetare ale populației. Observația este valabilă și invers: degradarea serviciilor publice și lipsa de intervenție în anumite domenii cheie pot duce la creșterea valorii coșului de consum și a nevoii de creștere a veniturilor monetare.**

Coșul de consum pentru un trai minim decent trebuie să fie un element strategic de politică publică, însă nu reprezintă o soluție unică pentru asigurarea unui nivel de trai minim decent. Din acest punct de vedere, **coșul de consum și politica salarială asociată lui suntacompaniate de politici ce țin de educație,**

sănătate sau locuire. Gradul de slăbiciune a acestora din urmă se reflectă direct în conținutul și valoarea coșului de consum.

Pentru evaluarea de mai jos a diferitelor scenarii de creștere a salariului minim, nu a fost luată în considerare nicio modificare semnificativă a accesibilității sau calității serviciilor publice. Din moment ce vorbim de o strategie pe termen mediu sau lung, orice modificare semnificativă a acestor elemente ar trebui luată în considerare pe măsură ce ea are loc.

4.2.2. Politici publice cu impact asupra nivelului de trai și care pot avea consecințe asupra valorii coșului de consum pentru un trai minim decent și a corelării salariului minim cu valoarea coșului

Cele două variabile care ne interesează aici - **coșul și valoarea salariului minim net - nu sunt fixe în timp**. Ele fluctuează nu doar ca urmare a evoluției prețurilor sau a creșterii salariului minim brut, ci și ca urmare a altor evoluții influențate de politica publică:

- **Calitatea și accesibilitatea serviciilor publice (educație, sănătate, transport ș.a.m.d).** O degradare a acestora duce la creșterea valorii coșului, pentru că necesită consum monetar suplimentar. Și invers, o creștere a calității și accesibilității serviciilor publice duce la scăderea necesarului de consum monetar (a valorii coșului). **Creșterea nivelului de trai al populației nu ține doar de politica salarială dar, atât timp cât serviciile publice sunt lăsate să se degradeze, presiunea pe salarii va deveni din ce în ce mai mare.**

- **Politica fiscală.** Pentru că politica salariului minim fixează un salariu brut și atunci când vorbim de coșul de consum ne interesează salariul net, modificarea taxării salariului minim poate apropia (sau depărta) salariul minim de valoarea coșului cu sau fără modificarea salariului minim brut. Soluția, vehiculată des în spațiul public, că o reducere a taxării salariului minim ar rezolva cel puțin parțial problema este foarte problematică în contextul precarității fiscale a statului român și a importanței taxării salariilor în general pentru veniturile statului. O eventuală reducere a taxării salariului minim trebuie pusă în balanță cu impactul major pe care ea l-ar avea asupra capacității statului de a asigura bunuri și servicii publice — din nou, degradarea acestora ar atrage o creștere a valorii coșului.

4.2.3. Evoluția valorii coșului de consum pentru un trai minim decent

Valoarea țintă de 4.053 lei pentru sfârșitul anului 2022 e una mobilă: în funcție de evoluția factorilor care influențează valoarea coșului de consum (prețurile de consum, dobânzile pentru credite, impozitarea locuințelor, accesibilitatea și calitatea serviciile publice ș.a.m.d.), ea poate avea fluctuații semnificative, în special pe termen mediu și lung. Din acest motiv, scenariile de

creștere salarială trebuie să țină cont de evoluția în timp a valorii coșului. Modificarea anumitor elemente, precum impozitarea sau accesibilitatea și calitatea serviciilor publice, nu poate fi anticipată în niciun fel, așa că vom presupune că ele rămân constante, la nivelul actual. De asemenea, este imposibil să aplicăm prospectiv metoda de actualizare a valorii coșului, din moment ce prognozele privitoare la prețuri nu sunt disponibile la un asemenea nivel de detaliu. Ca regulă generală, putem aplica valorii actuale a coșului de consum rata inflației, așa cum este ea prognozată pe termen scurt (7,5% pentru sfârșitul lui 2023), iar pe termen mediu și lung să utilizăm ținta Băncii Naționale a României de 2,5%). Această estimare este cu siguranță departe de a fi perfectă, însă este cea mai rezonabilă, date fiind informațiile de care dispunem în prezent.

Tabelul nr. 4.2 prezintă evoluția coșului de consum pentru un trai minim decent și a valorii țintă (conform calculelor descrise mai sus) în perioada 2022-2043. Pentru anul 2023, s-a luat în calcul valoarea coșului din septembrie 2022 și alocația școlară corespunzătoare anului 2023. În ultima coloană a tabelului sunt marcate cu verde valorile corespunzătoare perioadelor de 5, 10, 15 și 20 de ani. Spre exemplu, dacă se intenționează creșterea salariului minim la nivelul valorii țintă într-o perioadă de 5 ani, atunci trebuie luată în calcul o creștere de a 1815 lei la începutul lui 2023 la 4.809 lei în 2028, iar dacă perioada este de 15 ani, vorbim de o creștere de la 1.815 la 6.156 lei.

Tabelul nr. 4.2

Evoluția valorii în lei a coșului de consum și a valorii țintă pe termen mediu și lung

Anul	Inflație sfârșitul anului	Comentarii	Valoarea alocației școlare (lei/lună)	Comentarii	Coșul de consum (lei, familie 4 persoane)	Valoarea țintă (jumătate din coș minus 2 alocații)
2022	13.9%	prognoza BNR (august 2022)	243	Actualizare cu rata inflației	7233	3374
2023	7.5%		277		8659	4053
2024	2.5%	Ținta BNR	298		9308	4357
2025	2.5%		305		9541	4466
2026	2.5%		313		9780	4577
2027	2.5%		320		10024	4692
2028	2.5%		328		10275	4809
2029	2.5%		337		10532	4929
2030	2.5%		345		10795	5052
2031	2.5%		354		11065	5179
2032	2.5%		363		11341	5308
2033	2.5%		372		11625	5441
2034	2.5%		381		11916	5577
2035	2.5%		390		12213	5716
2036	2.5%		400		12519	5859

2037	2.5%		410		12832	6006
2038	2.5%		420		13153	6156
2039	2.5%		431		13481	6310
2040	2.5%		442		13818	6468
2041	2.5%		453		14164	6629
2042	2.5%		464		14518	6795
2043	2.5%		476		14881	6965

4.2.4. Scenariile de creștere a salariului minim pentru a ajunge la valoarea țintă

Utilizând estimările din *Tabelul nr. 4.2* și asumptiile enunțate în secțiunile 4.1-4.3, putem elabora două tipuri de scenarii pentru creșterea salariului minim net până la valorile țintă corespunzătoare fiecărei perioade (5, 10, 15 sau 20 de ani).⁷ Primul tip presupune creșteri anuale egale în termeni absoluți, iar al doilea presupune creșteri anuale egale în termeni procentuali. La finalul fiecărei perioade (5, 10, 15, sau 20 de ani), rezultatul este același, dar creșterile sunt distribuite diferit în interiorul fiecărei perioade.

Tabelul nr. 4.3

Creșterea salariului minim net în tranșe anuale egale în termeni procentuali

Anul	Valoarea țintă (lei)	Salariul minim net (lei)				Creștere salariul minim net (% față de anul anterior)			
		5 ani	10 ani	15 ani	20 ani	5 ani	10 ani	15 ani	20 ani
2022	3374	1524	1524	1524	1524				
2023	4053	1815	1815	1815	1815	19.1%	19.1%	19.1%	19.1%
2024	4357	2206	2026	1969	1941	21.5%	11.6%	8.5%	7.0%
2025	4466	2680	2261	2136	2076	21.5%	11.6%	8.5%	7.0%
2026	4577	3257	2523	2317	2221	21.5%	11.6%	8.5%	7.0%
2027	4692	3957	2816	2514	2375	21.5%	11.6%	8.5%	7.0%
2028	4809	4809	3142	2727	2540	21.5%	11.6%	8.5%	7.0%
2029	4929		3507	2958	2717		11.6%	8.5%	7.0%
2030	5052		3914	3209	2906		11.6%	8.5%	7.0%
2031	5179		4368	3481	3108		11.6%	8.5%	7.0%
2032	5308		4875	3777	3324		11.6%	8.5%	7.0%
2033	5441		5441	4097	3555		11.6%	8.5%	7.0%
2034	5577			4445	3803			8.5%	7.0%
2035	5716			4822	4067			8.5%	7.0%
2036	5859			5231	4350			8.5%	7.0%
2037	6006			5675	4653			8.5%	7.0%

⁷ Din moment ce politica salariului minim vizează salariul minim brut, și nu salariul minim net, o altă asumptie importantă este că nu avem nicio modificare fiscală care să afecteze relația dintre brut și net.

2038	6156			6156	4976			8.5%	7.0%
2039	6310				5322				7.0%
2040	6468				5693				7.0%
2041	6629				6088				7.0%
2042	6795				6512				7.0%
2043	6965				6965				7.0%

Sursa: Calcule Ștefan Guga.

Diferențele dintre cele două tipuri de scenarii sunt prezentate în tabelele 4.2 și 4.3, plecându-se de la nivelul anului 2023 (1.815 lei salariul minim net, valoarea țintă de 4.053 lei). Pentru perioada de 10 ani (2024-2033), spre exemplu, creșterea în tranșe anuale egale în termeni absoluți presupune o creștere de 363 de lei net pe an, în timp ce creșterea în tranșe anuale egale în termeni procentuali presupune o creștere de 11,6% pe an. Prima variantă presupune un efort relativ mai mare la începutul perioadei, în termeni procentuali creșterile diminuându-se de-a lungul timpului (vezi ultimele patru coloane din Tabelul nr. 4.3). A doua variantă distribuie în mod egal efortul raportat la valoarea salariului minim așa cum evoluează ea în timp, dar în termeni absoluți presupune creșteri din ce în ce mai mari. Ca principiu, probabil că varianta tranșelor egale în termeni procentuali este mai transparent, distribuind totodată efortul de creștere în mod egal pe întreaga perioadă. Totuși, fixarea cu mult timp în avans a unei traiectorii dintre cele două ar elimina posibilitatea unor creșteri excepționale ale salariului minim în perioadele în care acest lucru este posibil și, invers, temperarea creșterilor când ele sunt mai dificil de realizat. **Important este angajamentul ferm față de o anumită perioadă de timp și conștientizarea nevoii de a distribui efortul creșterii salariului minim de-a lungul întregii perioade.**

Reluând discuția de mai sus, dintre cele patru perioade, extremele (5 și 20 de ani) par implauzibile: una pentru că presupune creșteri prea rapide și prea mari, cealaltă pentru că amână prea mult atingerea valorii țintă. Dintre cele două perioade rămase, varianta mai scurtă este evident preferabilă pentru salariați, dar e posibil ca varianta mai lungă să fie mai ușor de suportat din punct de vedere economic. **Sub asumpțiile prezentate, salariul minim net ar trebui să crească cu 200% între 2023 și 2033 pentru a atinge valoarea țintă. Poate părea foarte mult, însă salariul minim net a crescut cu 187% în perioada 2010-2020 și cu 34% între 2020 și 2023 (presupunând o creștere la 3.000 de lei brut din ianuarie 2023). Există, desigur, și alte aspecte de luat în considerare, pe care le analizăm în secțiunea următoare, dar pentru moment trebuie remarcat că o triplare a salariului minim net pe parcursul unui deceniu nu este ceva extraordinar pentru o țară cu salarii încă foarte reduse, cum este România.**

4.2.5 Implicații economice ale creșterii salariului minim

O triplare a salariului minim net în decurs de un deceniu poate părea la prima vedere o imposibilitate economică, asta dacă, din nou, România nu ar fi trecut deja printr-un proces practic identic în deceniul anterior. Sunt însă și alte aspecte care trebuie luate în calcul:

1) Inflația. Calculele de mai sus includ inflația, deci nu vorbim de o creștere cu 200% a salariului minim în termeni reali. Presupunând că oricum salariile țin pasul cu inflația, nu vorbim deci de o creștere suplimentară inflației de 11,6% pentru perioada de 10 ani în varianta din *Tabelul nr. 4.3*, ci de **o creștere reală de 9,1%**.

2) Evoluția productivității. Creșterea productivității muncii atenuază într-o măsură mai mică sau mai mare impactul creșterii costurilor salariale. Sub asumția unei creșteri a productivității la 4% pe an în perioada 2025-2030, urmată de o ușoară încetinire până la 2.5% pe an începând cu 2041 și luând în calcul și inflația menționată la punctul 1 mai sus, ajungem la **creșteri ale salariului minim peste productivitate și inflație de sub 6% în varianta creșterilor în tranșe anuale egale în termeni procentuali, pentru o perioadă de 10 ani.**

Tabelul nr. 4.4

Creșterea salariului minim net peste inflație și creșterea productivității, în varianta creșterilor în tranșe anuale egale în termeni procentuali

Anul	Creșterea productivității muncii	Inflație	Creștere salariul minim net peste inflație și creșterea productivității (% față de anul anterior)			
			5 ani	10 ani	15 ani	20 ani
2023	2.7%	7.5%				
2024	3.0%	2.5%	11.3%	1.4%	-1.7%	-3.2%
2025	4.0%	2.5%	16.0%	6.1%	3.0%	1.5%
2026	4.0%	2.5%	15.0%	5.1%	2.0%	0.5%
2027	4.0%	2.5%	15.0%	5.1%	2.0%	0.5%
2028	4.0%	2.5%	15.0%	5.1%	2.0%	0.5%
2029	4.0%	2.5%		5.1%	2.0%	0.5%
2030	4.0%	2.5%		5.1%	2.0%	0.5%
2031	3.5%	2.5%		5.1%	2.0%	0.5%
2032	3.5%	2.5%		5.6%	2.5%	1.0%
2033	3.5%	2.5%		5.6%	2.5%	1.0%
2034	3.5%	2.5%			2.5%	1.0%
2035	3.5%	2.5%			2.5%	1.0%
2036	3.0%	2.5%			2.5%	1.0%
2037	3.0%	2.5%			3.0%	1.5%
2038	3.0%	2.5%			3.0%	1.5%
2039	3.0%	2.5%				1.5%
2040	3.0%	2.5%				1.5%
2041	2.5%	2.5%				1.5%

2042	2.5%	2.5%			2.0%
2043	2.5%	2.5%			2.0%

Sursa: Calcule Ștefan Guga.

3) **Nivelul productivității.** Nu doar evoluția productivității e importantă, ci și nivelul de pornire. România are un raport relativ disproporționat între productivitate și salarii, în sensul că productivitatea muncii este foarte ridicată față de nivelul salarial (în comparație cu situația celorlalte state membre UE). Un studiu publicat în 2020 estima că echilibrarea acestui raport și aducerea lui la nivelul mediei UE ar presupune o creștere cu o treime a salariilor fără nicio creștere a productivității⁸.

Nu vom face calcule detaliate pentru a introduce și acest element în estimările prezentate aici, dar este important de ținut cont că există rezerve considerabile de creșteri salariale chiar și fără creșterea productivității. Productivitatea, în orice caz, nu ar trebui să reprezinte un obstacol pentru o strategie de creștere salarială pe termen mediu și lung, din moment ce aceasta ar trebui să facă parte dintr-o strategie mai amplă de dezvoltare socioeconomică a țării, care trebuie să includă măsuri care să vizeze creșterea productivității. O situație în care creșterile salariale chiar nu mai pot fi susținute din cauza stagnării productivității este o situație de stagnare generalizată.

Tabelul nr. 4.5

Scenariul atingerii valorii coșului în 10 ani

Anul	Creșterea productivității muncii	Inflație	Scenariu atingere valoare coș în 10 ani începând cu 2024		
			Creștere salariul minim net (% față de anul anterior)	Creștere peste productivitate + inflație (cifre din anul anterior)	Creștere cumulată peste inflație și productivitate (2010 = 100)
2023	2.7%	7.5%	19.1%		100.0
2024	3.0%	2.5%	11.6%	1.4%	101.4
2025	4.0%	2.5%	11.6%	6.1%	107.6
2026	4.0%	2.5%	11.6%	5.1%	113.1
2027	4.0%	2.5%	11.6%	5.1%	118.9
2028	4.0%	2.5%	11.6%	5.1%	124.9
2029	4.0%	2.5%	11.6%	5.1%	131.3
2030	4.0%	2.5%	11.6%	5.1%	138.0
2031	3.5%	2.5%	11.6%	5.1%	145.0
2032	3.5%	2.5%	11.6%	5.6%	153.2
2033			11.6%	5.6%	161.8

Sursa: Calcule Ștefan Guga

⁸ Ștefan Guga, „Chestiunea productivității. Controverse și clarificări”, București, Friedrich Ebert Stiftung, 2020, p. 55.

Luând în calcul ajustarea automată cu inflația și absorbția unei părți a creșterilor salariale de creșterile de productivitate, creșterea suplimentară cumulată pentru perioada de 10 ani este de 61,8% (Tabelul nr. 4.5). Cu totul remarcabil, în deceniul anterior, în perioada 2010-2020, când salariul minim net a crescut într-un mod foarte similar estimărilor corespunzătoare perioadei de 10 ani pentru perioada 2023-2033, creșterile suplimentare cumulate (peste inflație și creșterea productivității) au fost de 59,1% (Tabelul nr. 4.5). **Altfel spus, scenariul care presupune atingerea valorii țintă în 2033 este foarte similar cu evoluția reală din deceniul anterior chiar și dacă ținem cont de evoluția inflației și a productivității.**

Tabelul nr. 4.6

Creșterea salariului minim net în perioada 2011-2020

Anul	Inflație + productivitate (anul anterior)	Creșterea salariului minim net (% față de anul anterior)	Creștere peste productivitate + inflație (cifre din anul anterior)	Creștere cumulată peste inflație și productivitate (2010 = 100)
2010				100
2011	7.3%	10.4%	3.2%	103.2
2012	7.4%	3.9%	-3.6%	99.5
2013	5.6%	13.2%	7.6%	107.1
2014	6.3%	11.3%	5.1%	112.5
2015	3.6%	15.8%	12.2%	126.2
2016	3.4%	17.8%	14.5%	144.5
2017	5.4%	15.1%	9.8%	158.6
2018	8.1%	9.1%	1.0%	160.2
2019	7.7%	8.7%	1.0%	161.8
2020	8.2%	6.6%	-1.7%	159.1

Sursa: INS, Eurostat. Calcule Ștefan Guga.

În privința estimării impactului economic al unor asemenea creșteri ale salariului minim în contextul concret al economiei și societății românești, experiența deceniului anterior este mult mai valoroasă decât orice exercițiu teoretic abstract⁹. Analizele abstracte publicate de-a lungul timpului în România despre creșterea salariului minim s-au dovedit în mod sistematic eronate în a-i estima consecințele economice. Mai precis, triplarea salariului minim net nu a dus la creșterea inflației, nu a provocat o creștere a șomajului sau o scădere a ocupării, nu a îngroșat rândurile economiei informale, nu a dus la închiderea firmelor și nu a afectat competitivitatea economiei României. Dimpotrivă, creșterile salariului minim au fost corelate cu perioade de stabilitate a

⁹ Pentru o analiză detaliată, vezi Ștefan Guga, „Salariul minim și traiul minim decent: de la mituri la oportunități”, București, Friedrich Ebert Stiftung, 2021.

prețurilor, scădere a șomajului și creștere a ocupării, reducerii dimensiunii economiei informale, dezvoltarea firmelor, creșterea exporturilor și a investițiilor străine--nu e vorba ca creșterile salariului minim să fi jucat un factor determinant în acest sens, dar este remarcabil că vorbim de evoluții exact contrare așteptărilor reieșite din analizele abstracte.

Desigur, este imposibil de afirmat cu siguranță că economia ar reacționa la fel ca în deceniul anterior la o creștere la fel de substanțială a salariului minim. Cum am menționat deja, deciziile efective de creștere a salariului minim trebuie să se ia în funcție de analize regulate, ținând cont totodată de angajamentul atingerii valorii țintă într-un orizont de timp dat. **Perioada de un deceniu este suficientă cât să acopere un ciclu economic care să permită distribuirea efortului de creștere salarială într-un mod în care potențialul impact negativ să fie minimizat și potențialul impact pozitiv să fie maximizat.**

În concluzie, un scenariu în care salariul minim este crescut la valoarea țintă (valoarea coșului de consum pentru un trai minim decent minus alocațiile copiilor împărțită la cei doi adulți) într-o perioadă de un deceniu este un obiectiv rezonabil ținând cont de dificultățile suplimentare care însoțesc celelalte variante (în special perioadele de 5 și de 20 de ani) și de experiența foarte similară a trecutului recent. Într-o oarecare măsură, sub asumpțiunile expuse aici, atingerea valorii țintă s-ar realiza într-o foarte mare măsură dacă s-ar menține în medie aceleași creșteri procentuale ale salariului minim ca în deceniul anterior.

4.2.6. Cum ar arăta politica salariului minim într-un asemenea scenariu?

Valoarea salariului minim rămâne prin excelență un subiect de negociere colectivă și decizie politică. Nu poate exista o formulă predefinită de stabilire a salariului minim, sau cel puțin nu una care să poată fi stabilită doar prin expertiză. Din moment ce vorbim de un obiectiv pe termen lung, anumite elemente procedurale ar trebui agreate între guvern, sindicate și patronate de la bun început:

- Stabilirea unui orizont de timp ferm în care salariul minim net să ajungă la valoarea țintă care rezultă din valoarea coșului de consum pentru un trai minim decent. Acesta reprezintă un obiectiv fix, asumat ca atare de la bun început.

- Evaluarea anuală a indicatorilor cheie (inflație, productivitate, valoarea coșului) și stabilirea în fiecare an a creșterii necesare și posibile peste inflație și productivitate. Acest lucru trebuie făcut cu scopul de a maximiza această creștere peste inflație și productivitate, și nicidecum pentru a o limita. Cu alte cuvinte, nu trebuie ca niciuna dintre părți să plece de la premisa menținerii unor creșteri salariale cât mai mici.

- Scenariul de creștere trebuie reevaluat în fiecare an în funcție de evoluțiile reale și prognozate ale situației economice și sociale. E greu de crezut că ar fi posibilă o creștere anuală constantă, așa cum arată scenariile teoretice de mai sus. Anii în care sunt posibile doar creșteri sub media anuală necesară vor trebui să fie contrabalansați de ani în care creșterile sunt peste media anuală necesară. Scopul este atingerea valorii țintă la finalul perioadei, nu neapărat atingerea unor praguri intermediare.

CONCLUZII

În octombrie 2020, CE aprecia ca în majoritatea statelor membre cu salarii minime legale la nivel național, acestea sunt prea mici pentru a asigura un trai decent, în condițiile socio-economice naționale. Creșterea salariului minim ar putea stimula ocuparea forței de muncă dacă angajatorii ar avea puterea de negociere care le permită să promoveze și să instituționalizeze salarii mai mici decât cele care ar prevala pe o piață mai competitivă.

Deoarece creșterea salariului minim ar transfera veniturile către familiile cu venituri mai mici, aceasta ar stimula cererea globală pe termen scurt. Dacă salariile minime nu vor crește în 2023, 1,7 milioane de angajați (sau 30% din forța de muncă salariată, conform legislației actuale) vor avea salarii sub nivelul minim propus în Legea nr. 174/2020.

Un scenariu în care salariul minim este corelat cu valoarea coșului de consum pentru un trai minim decent este un obiectiv rezonabil, în special pe perioade cuprinse între 5 și de 20 de ani și de experiența foarte similară a trecutului recent. Atingerea valorii țintă s-ar realiza într-o foarte mare măsură dacă s-ar menține în medie aceleași creșteri procentuale ale salariului minim ca în deceniul anterior.

Impactul net al creșterii salariului minim și corelării cu coșul de consum asupra veniturilor ar varia considerabil în funcție de familii, astfel:

- Pentru familiile ale căror membrii au salarii la nivelul minim sau aproape de acesta, venitul real ar crește. Acest efect ar fi concentrat în cele mai de jos decile, sau a cincea parte, a distribuției veniturilor familiale.
- Pentru familiile care și-au pierdut locul de muncă din cauza creșterii salariului minim, veniturile reale vor scădea. Acest efect ar fi, de asemenea, concentrat în cele mai mici decile ale distribuției veniturilor, dar ar fi mai mic decât creșterea venitului real.
- În cazul familiilor care au înregistrat o scădere a veniturilor din afaceri sau care nu au înregistrat nicio modificare a veniturilor din muncă, dar care s-au confruntat cu prețuri mai mari la bunuri și servicii, venitul real va scădea. Acest efect ar fi concentrat în cele mai înalte decile ale distribuției veniturilor.

Valoarea salariului minim rămâne un subiect de negociere colectivă și decizie politică. Nu poate exista o formulă predefinită de stabilire a salariului minim, sau cel puțin nu una care să poată fi stabilită doar prin expertiză. Dacă avem în vedere o creștere a salariului minim pe termen lung, anumite elemente procedurale ar trebui agreeate între guvern, sindicate și patronate.

Evaluarea anuală a indicatorilor cheie (inflație, productivitate, valoarea coșului) și stabilirea în fiecare an a creșterii necesare și posibile peste inflație și productivitate. Acest lucru trebuie făcut cu scopul de a maximiza această creștere peste inflație și productivitate și nicidecum pentru a o limita. Cu alte cuvinte, nu trebuie ca niciuna dintre părți să plece de la premisa menținerii unor creșteri salariale cât mai mici. Scenariul de creștere trebuie reevaluat în fiecare an în funcție de evoluțiile reale și prognozate ale situației economice și sociale.

BIBLIOGRAFIE

- Barbu, Gh., „Nivelul minim de trai – concept și instrument operațional în realitatea românească”, Revista Calitatea Vieții 3-4, Editura Academiei Române, București, 1992.
- Banca Mondială, „Locuirea în România. Către o strategie națională în domeniul locuirii”, August 2015, București, p. 9.
- BNR, „Evoluția coșului de consum pentru un trai minim decent și a valorii țintă 2022-2043”, FES/Syndex, București.
- Comisia Europeană, “The development of a methodology for comparable reference budgets în Europe - Final report of the pilot project”, 2015: <http://www.referencebudgets.eu/>.
- Convenția ILO, nr. 131/1970.
- Guga, Ștefan, Adina Mihăilescu, Marcel Spătari, „Coșul minim de consum lunar pentru un trai decent pentru populația României”, Friedrich-Ebert Stiftung, București, 2018, <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/bukarest/14759.pdf>.
- Eurofound, 2020, Annual review: „Industrial relations. Minimum wages în 2020”.
- Guga, Ștefan, „Chestiunea productivității. Controverse și clarificări”, Friedrich Ebert Stiftung, București, 2020, p. 55.
- Eurofound, LIVING WAGES, 2020.
- Guga, Ștefan, „Salariul minim și traiul minim decent: de la mituri la oportunități”, București, Friedrich Ebert Stiftung, 2021.
- ICCV, Baza de date 1989-2022, București.
- ILO, Memorandum of Technical Comments on the Proposal for the Adoption of the Draft Social Dialogue Act of Romania, oct. 2022.
- INS, Ancheta Bugetelor de Familie și Ancheta EU-SILC (European Union - Survey on Income and Living Conditions), 2021, București.
- INS, Baza Tempo, București, 2022.
- INS, Cercetarea statistică privind costul forței de muncă în unitățile economico-sociale.
- Ancheta salariilor în luna octombrie a anului 2021, Surse de date administrative, București.
- INS, Comunicat de presă Nr. 171/8 iulie 2022, România, link: comunicat veniturile și cheltuielile gospodăriilor | Institutul Național de Statistică (insse.ro)
- INS, Eurostat, 2011-2020, București.
- INS, Valorile salariului mediu net au fost preluate din Anuarele Statistice 1990-2021, București.
- Legea 554/2001.

- Legii nr. 174/2020.
- Mihăilescu, Adina, „Nivelurile minime de trai în condițiile actuale în mediul urban”, Revista Calitatea Vieții 1-2, Editura Academiei Române, București, 2001.
- Mihăilescu, Adina, „Nivelurile minime de trai decent și de subzistență în România în mediul rural”, Revista Calitatea Vieții 1-4, Ed. Academiei Române, București, 2002.
- Mihăilescu, Adina, „Minimul de trai și costurile sociale concepute operaționale în analiza calității vieții”, Editura A' 92, Polirom, Iași, 2004.
- Mihăilescu Adina, „Coșul de consum al populației României”, Editura Expert, Academia Română, București, 2012.
- Mincu, Iulian, „Alimentația rațională a omului sănătos”, Editura Medicală, București, 1975.
- MMPS, Valorile salariului minim și ale alocațiilor de copii 1989-2022 au fost preluate de pe site-ul MMPS, București.
- Raportul MMPS, 2013.
- Revisal, „Ancheta salariilor în octombrie 2021”. Surse de date administrative. București, 2022.
- Proiectul de Lege nr. 127/2019 privind sistemul public de pensii.
- Pană Marin, Venitul median al cetățenilor exprimat în euro: de ce e România pe ultimul loc în UE, România, ultimul loc din UE la venitul median (în euro) al cetățenilor (cursdeguvernare.ro), 20 Septembrie, 2021.
- Stanciu, Mariana (coord.), Chiriac Dumitru, Humă Cristina, Ilie Simona, Mihăilescu Adina, Neagu Gabriela, Urse Laureana, „Consumul populației din România”, Editura Omnia UNI S.A.S.T., Brașov, 2010.
- Stanciu Mariana, Mihăilescu Adina, „Starea sărăciei din România în context european”, Raportul social al ICCV nr. 4, București, 2011. on-line: www.iccv.ro/node/277.
- Stanciu Mariana, Mihăilescu Adina, "Consumption patterns and purchasing power", Revista Calitatea Vieții nr. 1-2, București, 2011.
- Stanciu M.(coord.), Mihăilescu Adina, Ilie Simona, Humă Cristina, Chiriac Dumitru, "România în austeritate", Ed. Omnia Uni S.A.S.T., Brașov, 2012.
- Zamfir, Cătălin, coord. "Dimensiuni ale sărăciei", Ed. Expert, București, 1995.
- Zamfir C., Ilie S., Stănescu I. (coord.), Raportul social al ICCV După 20 de ani : Opțiuni pentru România, Academia Română, INCE, ICCV, București, 2010.
- Zamfir, C., (coord.), Ilie S., Stănescu I., Scutaru C., Zamfir E., Raport social al ICCV, Romania: răspunsuri la criză, Academia Română, INCE Kirîțescu, ICCV București, 2011.
- Zamfir, Elena, coordonator, „Strategii antisărăcie și dezvoltare comunitară”, Editura Expert, București, 2000.
- Zamfir, Elena, Zamfir, Cătălin, coordonatori, „Pentru o societate centrată pe copil”, Ed. Alternative, București, 1997.
- *** Eurostat,
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Wages_and_labour_costs/ro,
bază de date: Earnings (t_earn), Minimum wages (tps 00155), 2013.
- ***Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/earn_nt_net/default/table?lang=en
- ***Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/earn_mw_cur/default/table?lang=en
- ***Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/earn_mw_avgr2/default/table?lang=en
- ***Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/earn_nt_taxrate/default/table?lang=en
- *** <http://www.sabincutas.ro/2014/01/avem-nevoie-de-un-venit-minim-garantat-la-nivel-european/>
- *** <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2022/10/04/council-adopts-eu-law-on-adequate-minimum-wages/>
- *** <http://www.mediafax.ro/social/venitul-minim-garantat-creste-cu-8-5-din-iulie-si-cu-4-5-din-2014-10868600>.
- *** <https://mmuncii.ro/j33/index.php/ro/comunicare/comunicate-de-presa/6335-alocatie-de-stat-pentru-copii>.

Anexa nr. 1**MODALITĂȚI DE STABILIRE A SALARIULUI MINIM ÎN ȚĂRI UE
(SINTEZĂ PRELUATĂ DIN RAPORTUL EUROFOUND, 2022)**

Prima categorie, cea a *proceselor bipartite controversate* este ilustrată prin cazurile Belgiei și Estoniei. Aici, partenerii sociali de vârf fac contracte colective bipartite privind creșterile salariului minim, care sunt apoi extinse în lege de către guvern.

În ambele cazuri, procesul este considerat a fi fost unul foarte controversat. În Belgia, procesul pornește, în mod uzual, de la stabilirea unor marje în care salariile pot fi majorate înainte de începerea negocierilor. În timp ce sindicatele optează, de obicei, pentru marginea superioară a intervalului de negociere, ofertele angajatorilor sunt poziționate, în general, către marginea sa inferioară. Datorită dezacordurilor între sindicate, Federația Generală a Muncii din Belgia (ABVV-FGTB) nu a avut loc nici o creștere a ratei începând cu ianuarie 2020. La 1 martie 2020, rata a fost majorată doar prin indexare.

În mod similar, procesul a fost mai controversat în Estonia decât a fost în anii precedenți, determinând implicarea imperativă a Guvernului. În octombrie 2019, părțile au apelat la conciliatorul național și au acceptat propunerea lor din noiembrie 2019 de majorare cu +7,6%, la 584 euro. De asemenea, s-a convenit ca în 2021 salariul minim pe economie să fie de 40% din salariul mediu și ca până în vara anului 2021 să se realizeze un studiu de impact privind salariul minim, care să servească drept bază pentru convenirea unei formule de calculare a nivelului salariului minim pentru următorii ani.

Un grup semnificativ de state foste comuniste sunt incluse în raportul amintit în categoria *Procese de consultare într-un cadru tripartit*.

Astfel de consultări includ căutarea unei soluții convenite între angajatori și sindicate, iar în cazul în care nu se poate ajunge la un acord, guvernul intervine și decide unilateral, iar nivelul creșterii salariului minim se stabilește „unde va la mijloc” între sindicate și angajatori – așa cum s-a întâmplat în Cehia în 2019.

În cursul anului 2019 au existat, însă, mai multe cazuri în care, prin astfel de decizii unilaterale s-a ajuns la o marjă mai mare de creștere a salariului minim. Acest lucru s-a întâmplat în Bulgaria, Lituania, sau Polonia, unde guvernul a depășit cererile sindicatelor și propria propunere inițială și a anunțat o creștere mai mare „ca parte a unei campanii preelectorale”.

În alte state, precum Portugalia și România, guvernele au prezentat o propunere și apoi au consultat partenerii sociali cu privire la aceasta.

Guvernul decide nivelul unilateral și stabilește nivelul între angajatori și sindicate.

Aceasta categorie este ilustrată prin cazul Slovaciei, unde, în mod uzual, nu se ajunge la niciun acord între partenerii sociali, iar guvernul decide, în cele din urmă, rata de creștere a salariului minim, în mod unilateral. Cu începere din 2020 procesul s-a modificat, în sensul , în care, dacă partenerii sociali nu ajung la un acord până la un anumit termen , guvernul va stabili noua rată la 60% din salariile medii.

Guvernul decide unilateral cu privire la marja mai mare.

În Bulgaria, consultarea partenerilor sociali reprezentativi la nivel național este obligatorie. Acesta începe la un nivel mai tehnic în cadrul Comitetului pentru venituri și standarde de viață al Consiliului Național pentru Cooperare Tripartită (NCTC) și apoi trece la nivel politic. În 2019, patru din cinci organizații patronale reprezentative au refuzat să participe la această consultare – în contextul boicotării reuniunilor NCTC din cauza dezacordului cu noul regulament privind plata concediilor medicale. Cea de-a cincea organizație patronală (UPEE) a participat la reuniune și, prin urmare, și-a legitimat caracterul tripartit. Cu toate acestea, comisia a dezaprobat rata nouă propusă (661 BGN sau 338 EUR), referindu-se la modul administrativ de stabilire a nivelului și la acumularea automată a „indemnizației de vechime”. Sindicatele, pe de altă parte, au salutat majorarea propusă și și-au prezentat cererile pentru ca salariul minim să ajungă la 50% din salariul mediu.

În Lituania, guvernul stabilește tarifele pe baza unei recomandări a Consiliului Tripartit al Republicii Lituania (TCRL). Cea de-a doua dintre cele două reuniuni ale TCRL din aprilie și mai 2019 s-a încheiat cu înregistrarea unei diferențe de opinie între partenerii sociali. Guvernul și sindicatele au propus o majorare a ratei la 607 EUR, pe baza unei formule convenite de TCRL în 2017 și referindu-se la punctul de mijloc al unui interval-țintă în raport cu salariile medii (47,5%). Angajatorii au sugerat 580 EUR (45% din salariile medii), exprimându-și îndoielile dacă angajatorii regionali vor putea plăti chiar și acest nivel al salariului minim (TCRL, 2019; Žilionis, 2019). În ciuda dezacordului, guvernul a stabilit rata așa cum a fost propusă.

Guvernul a decis unilateral nivelul salariului minim care depășește cerințele sindicatelor.

În Polonia, nivelul salariului minim a fost stabilit unilateral de guvern din cauza faptului că părțile la dialog social nu au reușit să ajungă la un acord în cadrul Consiliului tripartit de dialog social. În mai 2019, toate sindicatele reprezentative¹⁹ au sugerat o creștere la 2.520 PLN pe lună (586 euro), în timp ce angajatorii au propus o creștere la 2.387 PLN (555 EUR), iar guvernul a propus, la rândul său, o creștere la 2.450 PLN (570 EUR). Când nu s-a ajuns la un acord, guvernul a decis în iulie 2019 să stabilească unilateral nivelul salariului minim și a anunțat în septembrie 2019 că îl va majora la 2.600 PLN (605 euro). Această decizie a fost luată cu o lună înainte de alegerile parlamentare. Angajatorii au fost împotriva deciziei guvernului. În plus, Partidul Lege și Justiție (reales la guvernare)

a anunțat o creștere treptată substanțială la 4.500 PLN (1.047 de euro) până în 2024.

Consultarea partenerilor sociali.

Consiliul Economic și Social Român (CES) este un organism tripartit care joacă un rol consultativ al Parlamentului și al Guvernului României în domeniile de specialitate stabilite prin lege. Acesta a oferit un aviz favorabil cu privire la decizia guvernului liberal nou ales de a majora salariul minim la 2.230 de lei (470 de euro) în urma unei consultări publice. Acest nivel este ceva mai mic decât anunțase guvernul social-democrat anterior (2.262 de lei sau 477 de euro), dar a menținut nivelurile anunțate anterior ale unui salariu minim diferențiat în funcție de vechime și nivel de educație (2.350 de lei sau 495 de euro) și un salariu minim legal în sectorul construcțiilor (3.000 de lei sau 632 de euro). Blocul Sindical Național din România a recomandat, într-o întâlnire cu reprezentanții Guvernului, ca în 2020 să poată fi semnat un acord tripartit.

În Portugalia au existat, de asemenea, consultări între partenerii sociali din cadrul unui așa numit Comitet permanent pentru consultare socială cu privire la propunerea sa de a crește salariul minim la 635 EUR. Deși sindicatele au avansat propuneri de sume mai mari, la care confederațiile patronale nu s-au opus, acestea au susținut că ar trebui discutate măsuri suplimentare de compensare a companiilor.

Acorduri tripartite și discuții suplimentare privind viitorul proces.

În Ungaria, partenerii sociali au ajuns la un acord multianual în 2018, care prevedea o creștere de +8% pentru 2020. Potrivit acordului, această creștere a fost condiționată de evoluția favorabilă a factorilor macroeconomici. Pe măsură ce economia a evoluat mai bine decât s-a prevăzut, sindicatele au solicitat o renegociere, ce presupunea o creștere peste 10%. Deși renegocierea a avut loc în cadrul Forumului consultativ permanent tripartit al sectorului concurențial, rezultatul a fost intrarea în vigoare a acordului inițial, din 30 noiembrie 2018 a intrat în vigoare.

În Letonia acordul privind salariile minime s-a stabilit în cadrul Consiliului Național Tripartit de Cooperare (NTSP) în 2017, acord ce prevedea o creștere substanțială de la 380 EUR la 430 EUR, pe perioada a trei ani.

Anexa nr. 2

SEGMENTE DE POPULAȚIE AFLATE ÎN RISC DE CĂDERE ÎN SĂRĂCIE.

DIFERITE SCENARII

2.1. Analiză pentru mediul urban

În cele ce urmează vrem să identificăm ce segmente de populație se află în dificultate și în ce perioade de timp, pentru a putea oferi suportul material și financiar necesar supraviețuirii acestor familii. Acoperirea coșului minim de consum cu diferite tipuri de venituri, de către o familie constituită din doi adulți

activi cu doi copii în întreținere, în anii octombrie 2018, octombrie 2020 și martie 2022 ne poate arăta vulnerabilitatea acestor familii, în cazul în care venitul total câștigat nu acoperă bunurile și serviciile necesare traiului minim decent sau după caz, al celui de subzistență, atât pentru mediul urban, cât și pentru rural.

Un salariu mediu, un salariu minim și alocațiile a doi copii au putut acoperi o dată și jumătate coșul minim decent în anul 2018 și, de două ori, în 2022.

Venit/Anii	Octombrie 2018	Octombrie 2020	Martie 2022
1 salariu mediu + 1 salariu minim+2 alocații de copii/ Coșul minim decent pentru doi adulți activi cu doi copii în întreținere din mediul urban	164,8	193,4	201,0
1 salariu mediu + 1 salariu minim+2 alocații de copii/ Coșul minim de subzistență pentru doi adulți activi cu doi copii în întreținere din mediul urban	204,6	240,4	250,5

Două salarii minime și alocațiile celor doi copii acopereau în totalitate coșul minim decent în octombrie 2018 și îl depășeau cu 20% în martie 2022.

Venit/Anii	Octombrie 2018	Octombrie 2020	Martie 2022
2 salarii minime + 2 alocații de copii/ Coșul minim decent pentru doi adulți activi cu doi copii în întreținere din mediul urban	101,4	117,0	119,5
2 salarii minime și 2 alocații de copii/ Coșul minim de subzistență pentru doi adulți activi cu doi copii în întreținere din mediul urban	125,9	145,5	148,9

Un salariu minim și alocațiile celor doi copii au putut acoperi jumătate din coșul minim decent în anul 2018 și aproape 70 % din bunurile și serviciile incluse în coșul decent la nivelul anului 2022.

Venit/Anii	Octombrie 2018	Octombrie 2020	Martie 2022
1 salariu minim + 2 alocații de copii/ Coșul minim decent pentru doi adulți activi cu doi copii în întreținere din mediul urban	50,7	58,5	68,0
1 salariu minim + 2 alocații de copii/ Coșul minim de subzistență pentru doi adulți activi cu doi copii în întreținere din mediul urban	63,0	72,8	84,7

2.2. Analiză pentru mediul rural

Un salariu mediu, un salariu minim și alocațiile a doi copii au putut acoperi de două ori coșul minim de supraviețuire și o dată și jumătate pe cel decent în intervalul de timp 2018-2022.

Venit/Anii	Octombrie 2018	Octombrie 2020	Martie 2022
1 salariu mediu + 1 salariu minim + 2 alocații de copii/ Coșul minim decent pentru doi adulți activi cu doi copii în întreținere din mediul rural	204,5	241,4	250,9
1 salariu mediu + 1 salariu minim + 2 alocații de copii/ Coșul minim de subzistență pentru doi adulți activi cu doi copii în întreținere din mediul rural	233,2	273,9	284,8

Două salarii minime și alocațiile copiilor au putut acoperi în totalitate coșul minim decent și o dată și mai mult cu un sfert, până la peste 40%, peste cel de supraviețuire, în intervalul de timp 2018-2022.

Venit/Anii	Octombrie 2018	Octombrie 2020	Martie 2022
2 salarii minime + 2 alocații de copii/ Coșul minim decent pentru doi adulți activi cu doi copii în întreținere din mediul rural	125,9	146,1	149,1
2 salarii minime și 2 alocații de copii/ Coșul minim de subzistență pentru doi adulți activi cu doi copii în întreținere din mediul rural	143,5	165,8	169,3

Un salariu minim și alocațiile copiilor au putut acoperi jumătate din coșul minim decent și între 60 și 70% din cel de subzistență, în intervalul de timp 2018-2022.

Venit/Anii	Octombrie 2018	Octombrie 2020	Martie 2022
1 salariu minim + 2 alocații de copii/ Coșul minim decent pentru doi adulți activi cu doi copii în întreținere din mediul rural	67,2	81,9	84,8
1 salariu minim + 2 alocații de copii/ Coșul minim de subzistență pentru doi adulți activi cu doi copii în întreținere din mediul rural	76,6	92,9	96,3

CONCLUZII

Putem constata că atât în mediul urban, cât și în rural, familia de doi adulți cu doi copii în întreținere nu puteau acoperi necesarul de bunuri materiale și servicii, în cazul în care familia dispunea de un salariu minim și două alocații ale copiilor.

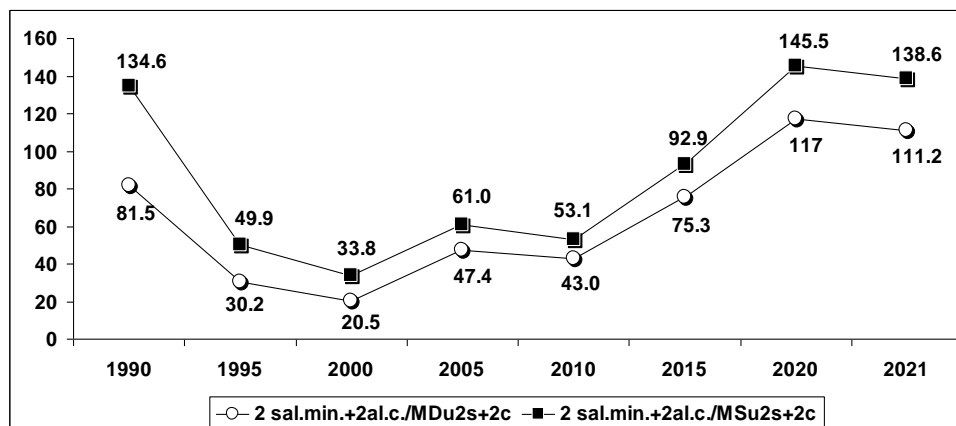
Dificultatea de a-și acoperi bunurile materiale și serviciile crește pentru această familie, atunci când se pune problema achiziționării locuinței, în care trăiește. Toate procentele calculate mai sus scad semnificativ.

2.3. Analize pentru o perioadă mai mare de timp 1990-2021, urban și rural

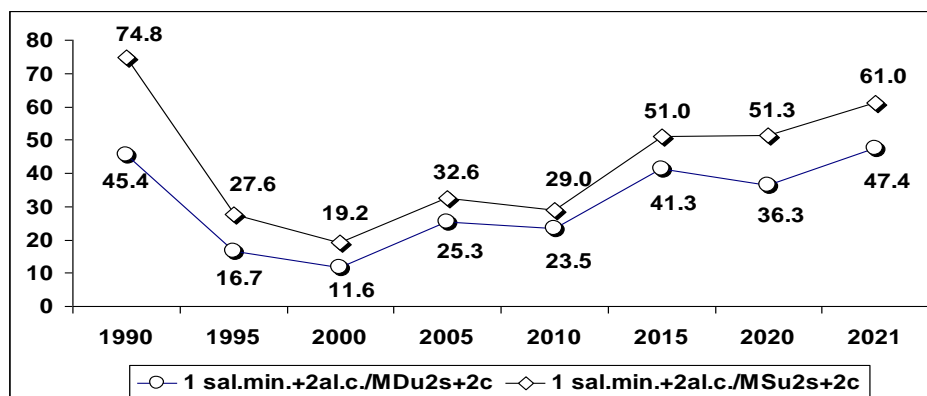
Am efectuat analiza diferitelor tipuri de venituri pe un interval mai larg de timp 1990–2021 pentru a avea o imagine mai clară asupra modului cum au fost acoperite coșul minim decent și coșul minim de subzistență în mediul urban și rural pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere. Rezultatele se pot vedea în cele ce urmează:

URBAN

2 salarii minime + 2 alocații copii/coșul minim decent și de subzistență pentru 2 salariați cu 2 copii, din mediul urban, luna octombrie 1990-2021

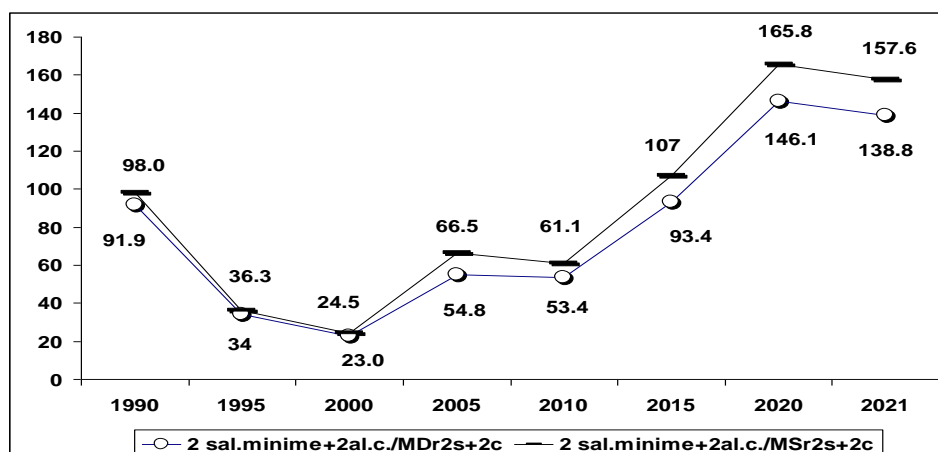

1 salariu minim + 2 alocații copii/ coșul minim decent și de subzistență pentru 2 salariați cu 2 copii, din mediul urban, luna octombrie 1990-2021

RURAL

2 salarii minime + 2 alocații copii/coșul minim decent și de subzistență, pentru 2 salariați cu 2 copii din mediul rural, luna octombrie 1990-2021

În altă ordine de idei, inflația galopantă pe care o experimentăm deja, de mai bine de 6 luni, prin impactul diferențiat pe care îl are, afectând, cu precădere persoanele și familiile cu venituri mici, ilustrează urgența necesității stabilirii unor mecanisme de corecție și de compensare diferențiate.

În domeniul salariilor din sectorul public și al pensiilor, o abordare de tipul indexării cu rata inflației a veniturilor duce la creșterea polarizării veniturilor și la supracompensarea efectelor inflației pentru cei cu venituri mari și la subcompensarea efectelor pentru cei cu venituri mici (o soluție inovativă, ce ar presupune, însă, anumite schimbări legislative, ar fi înlocuirea mecanismului de

indexare cu cel al compensării, în sumă egală, cu o sumă ce acoperă creșterea prețurilor unui coș de consum decent).

În domeniul salarizării sectorului privat, unul dintre instrumentele de bază ale politicii publice este salariul minim.

În contextul actual, o analiză de impact, fie ea și preliminară, a racordării evoluției salariului minim la dinamica costului traiului decent - ce presupune o recalculare, „în timp real”, în dinamica actuală, a costurilor asociate traiului decent-reprezintă o provocare, pe cât de dificilă, pe atât de necesară.

Anexa nr. 3

3. COȘUL DE CONSUM PENTRU UN TRAI MINIM DECENT (COȘ ICCV)

Există opinii conform cărora coșul minim de consum ar fi unul din instrumentele necesare evaluării sărăciei la un moment dat. Din acest motiv coșul minim de consum pentru familiile cu copii ar putea fi un **indicator relevant al calității vieții**, dar ar explica și **vulnerabilitatea și riscul social** al acestui segment de populație, dând un răspuns la politicile sociale naționale sau locale. Metoda de calcul pentru calcularea coșului corespunzător unui nivel de trai minim decent în ICCV este metoda normativă.

Metoda de cercetare normativă este o metodă analitică, care stabilește cantumuri ce nu depind de nivelurile de consum înregistrate la un moment dat, ci exprimă normele științifice actuale de consum care privesc dezvoltarea și manifestarea normală a individului în viața de zi cu zi, în familie și în societate. Avantajele oferite de utilizarea metodei normative în calculul minimului de trai sunt rigurozitatea și obiectivitatea cantumurilor stabilite de specialiști. Metoda oferă transparență în cunoașterea detaliată a elementelor de ordin material, cultural, educațional, sănătate etc. **Ea acoperă la nivel minim bunurile și serviciile esențiale necesare individului și familiei sale, acasă și în societate.** O analiză aparte o constituie evaluarea *autoconsumului* din mediul rural. **Dintre produsele care, în mediul urban sunt cumpărate, în mediul rural sunt produse și consumate în interiorul gospodăriei.**

Coșul minim de trai decent acoperă necesarul de bunuri și servicii pentru consumul curent. În ICCV se calculează pentru doi salariați cu doi copii de vârstă școlară, din mediul urban și rural. Structura coșului minim decent cuprinde capitolele: 1. alimentară; 2. îmbrăcăminte, încălțăminte; 3. locuință; 4. servicii; 5. educație; 6. formare profesională; 7. statut social (dezvoltarea și participarea individului în societate).

Coșul minim de subzistență este diferit de minimul decent prin elementele de dezvoltare și afirmare socială a unei persoane, care la supraviețuire nu există. În ICCV se calculează pentru doi salariați cu doi copii de vârstă școlară, din mediul urban și rural.

Cele două coșuri se actualizează lunar cu rata inflației preluată de la Institutul Național de Statistică.

Scala de echivalență. Nevoile de consum ale bărbatului adult/cap de familie, ale femeii adulte/ soția capului de familie, ale copiilor băiat și fată de vârstă școlară se calculează folosind *scala de echivalență* sau *consumul pe adult echivalent*. Calculul de consum pe adult echivalent pornește de la necesitățile primului adult activ din gospodărie, care capătă valoarea 1; continuă cu cel de-al doilea adult din gospodărie, soția capului gospodăriei, care are un consum de 0,9 din necesarul primului adult, adică al soțului. Cheltuielile pentru primul copil reprezintă 0,7 din cheltuielile primului adult din gospodărie, adică tatăl copilului. Cel de-al doilea copil consumă 0,5 din consumul tatălui său, primul adult din gospodărie.

Scala de echivalență pentru familia de doi adulți activi cu doi copii în întreținere calculată în ICCV este: 3,1 (1+0,9+0,7+0,5).

3.1. Componentele coșului de consum calculate în ICCV.

Consumul alimentar are la bază normele de consum stabilite de specialiștii nutriționiști de la Institutul de Igienă și Sănătate Publică din București. Aceste norme de consum pentru o persoană adultă care lucrează în condiții medii de efort fizic și intelectual, se încadrează între 2.700 și 3.200 de calorii pe zi. În ICCV s-a optat pentru minimul caloric de 2.700.

La *cheltuielile cu îmbrăcăminte/încălțăminte* s-a ținut seama în primul rând, de sexul persoanei pentru care se face calculul și de anotimp.

Locuința este alcătuită din 3 camere pentru salariații, respectiv agricultorii cu copii și 1 cameră (garsonieră) pentru familia de vârstă a treia, din urban și din rural. Celelalte cheltuieli legate de locuință, articole electrice și de uz gospodăresc, articole sanitare și de igienă, articole textile pentru uzul casnic, veselă, tacâmuri, articole de menaj, alte produse de uz gospodăresc, apoi cheltuieli legate de serviciile culturale, igiena personală, servicii de reparare și întreținere a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte s-au stabilit în mod corespunzător pentru patru persoane, urban, rural.

Transportul are în vedere: 2 abonamente lunare, pe un mijloc de transport în comun, în cazul salariaților din mediul urban, care se deplasează zilnic spre serviciu, pentru copii nefiind nevoie, considerându-se că merg la școlile din apropierea locuinței și o deplasare o dată pe an cu trenul în concediu.

Rechizitele școlare și alte articole de papetărie privesc, în special, cerințele școlare ale copiilor, dar și un minim necesar pentru adulți.

Medicamentele acoperă ceea ce este strict necesar pentru trusa de prim ajutor și nu un tratament îndelungat, pornindu-se de la premisa unei îmbătrâniri sănătoase.

S-a luat în calcul și un *fond de siguranță și economie*, în vederea acoperirii diverselor cheltuieli necesare în evenimente neprevăzute, ce apar în viețile oamenilor.

În cele ce urmează prezentăm coșul minim decent pentru o familie de doi adulți salariați cu doi copii în întreținere, care locuiesc în mediul urban, respectiv rural, comparativ cu cheltuielile medii pe o gospodărie din România declarate de INS, la nivelul primului trimestru al anului curent, luat ca referință.

3.2. Nivelul și structura coșului minim decent pentru o familie de salariați cu doi copii în întreținere, detaliat pe componente; comparație cu nivelul și cheltuielile totale lunare de consum pentru o familie de salariați la nivelul trimestrului al II-lea al anului 2022 calculate de INS.

Structura coșului de consum calculat prin metoda ICCV, pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere și consumul mediu lunar înregistrat de INS, pentru același tip de familie, la nivelul trimestrului al II-lea 2022 pune în evidență faptul că *valoarea minimului decent din mediul era de 3 216 lei, față de consumul mediu lunar de 5 375 lei*¹⁰.

59,8% reprezenta valoarea coșului normat calculat în Institutul de Cercetare a Calității Vieții din valoarea coșului calculat de Institutul National de Statistică.

Coșul minim decent ICCV pentru familia de salariați cu locuință în proprietate, la nivelul lunii septembrie 2022

Cheltuieli totale de consum calculate în ICCV, septembrie 2022	Lei	%	Nivelul și structura cheltuielilor totale de consum, în trimestrul al II-lea 2022*	Lei	%
1. Alimente și băuturi	1379,7	42,9	1.2. Băuturi alcoolice, tutun 1. Total	1886,6 19,3 2305,9	35,1 7,8 42,9
2. Îmbrăcăminte, încălțăminte	173,7	5,4	2. Îmbrăcăminte și încălțăminte	392,4	7,3
3. Întreținerea locuinței, apă, electricitate, gaze și alți combustibili	501,7	15,6	3. Locuință, apă, electricitate, gaze și alți combustibili	833,0	15,5
4. Mobilier, dotarea locuinței	164,0	5,1	4. Mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	317,0	5,9
5. Sănătate	266,9	8,3	5. Sănătate	290,3	5,4
6. Transport	25,7	0,8	6. Transport	419,3	7,8
7. Poștă și telecomunicații	67,5	2,1	7. Informații și comunicații	268,8	5,0
8. Educație, recreere și cultură	164,0	5,1	8.1. Recreere, sport și cultură 8.2. Educație 8. Total	107,5 26,9 134,4	2,0 0,5 2,5
9. Diverse produse și servicii	151,2	4,7	9. Îngrijire personală, protecție socială și diverse	290,3	5,4

¹⁰ Datele actualizate privind coșul de consum calculate după metoda ICCV se regăsesc în Anexă.

10. Hoteluri, cafenele, restaurante	-		10. Hoteluri, cafenele și restaurante	91,4	1,7
11. Fond de siguranță și economii	321,6 4,7	4,7	11. Asigurări și servicii financiare	32,2	0,6
Total cheltuieli septembrie 2022	3216,0	100,0	Cheltuieli totale de consum trim. al II-lea 2022	5375,0	100,0

Comunicat de presă Nr. 248 / 5 octombrie 2022, INS, România, link: comunicat veniturile și cheltuielile gospodăriilor | Institutul Național de Statistică (insse.ro), site consultat pe 11.11.2022.

Structura coșului de consum calculat prin metoda ICCV, pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere și consumul mediu lunar înregistrat de INS, pentru același tip de familie, la nivelul trimestrului al II-lea 2022 pune în evidență faptul că *valoarea minimului decent era de 3216 lei*, față de *consumul mediu lunar de 5375 lei*.

59,8% reprezenta valoarea coșului normat calculat în Institutul de Cercetare a Calității Vieții din valoarea coșului calculat de Institutul Național de Statistică.

3.3. Nivelul și structura coșului minim decent pentru o familie de salariați cu doi copii în întreținere, care au credit cu Prima Casă pentru achiziționarea locuinței, detaliat pe componente.

Coșul minim decent ICCV pentru familia de salariați care plătește rată la credit bancar obținut cu Prima Casă, la nivelul lunii septembrie 2022

Cheltuieli totale de consum calculate de ICCV în septembrie 2022	Lei	%	Nivelul și structura cheltuielilor totale de consum, în trimestrul al II-lea 2022*	Lei	%
1. Alimente și băuturi	1379,7	42,9	1.1. Produse agroalimentare și băuturi nealcoolice + 1.2. Băuturi alcoolice, tutun. Total	1886,6 419,3 2305,9	35,1 7,8 42,9
2. Îmbrăcăminte, încălțăminte	173,7	5,4	2. Îmbrăcăminte și încălțăminte	392,4	7,3
3. Întreținerea locuinței, apă, electricitate, gaze și alți combustibili	501,7	15,6	3. Locuință, apă, electricitate, gaze și alți combustibili	833,0	15,5
4. Rată locuință (credit Prima Casă)	1 561,8	34,4	-	-	
5. Mobilier, dotarea locuinței	167,9	3,7	4. Mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	317,0	5,9
6. Sănătate	154,4	3,4	5. Sănătate	290,3	5,4
7. Transport	190,7	4,2	6. Transport	419,3	7,8
8. Poștă și telecomunicații	22,7	0,5	7. Informații și comunicații	268,8	5,0
9. Educație, recreere și cultură	63,6	1,4	8.1. Recreere, sport și cultură 8.2. Educație 8. Total	107,5 26,9 134,4	2,0 0,5 2,5

10. Diverse produse și servicii	154,4	3,4	9. Îngrijire personală, protecție socială și diverse	290,3	5,4
11. Hoteluri, cafenele, restaurante	-		10. Hoteluri, cafenele și restaurante	91,4	1,7
12. Fond de siguranță și economii	454,0	10,0	11. Asigurări și servicii financiare	32,2	0,6
Total septembrie 2022 cu credit la bancă pentru cumpărarea locuinței	4540,0	100,0	Cheltuieli totale de consum în trim. al II-lea 2022	5375,0	100,0

* Comunicat de presă Nr. 248 / 5 octombrie 2022, INS, România, link: comunicat veniturile și cheltuielile gospodăriilor | Institutul Național de Statistică (insse.ro), site consultat pe 11.11.2022.

Structura coșului de consum calculat prin metoda ICCV, pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere și consumul mediu lunar înregistrat de INS, pentru același tip de familie, la nivelul trimestrului II al anului 2022 pune în evidență faptul că *valoarea minimului decent cu rată la bancă era de 4 540 lei, față de consumul mediu lunar de 5 373 lei.*

84,5% reprezenta valoarea coșului normat cu rată la bancă calculat în Institutul de Cercetare a Calității Vieții din valoarea coșului calculat de Institutul Național de Statistică.

3.4. Nivelul și structura coșului minim decent pentru o familie de salariați cu doi copii în întreținere, care locuiesc cu chirie într-un apartament cu 3 camere, detaliat pe componente.

Coșul minim decent ICCV pentru familiile de salariați, care locuiesc cu chirie, la nivelul lunii septembrie 2022

Cheltuieli totale de consum septembrie 2022	Lei	%	Nivelul și structura cheltuielilor totale de consum, în trimestrul al II-lea 2022*	Lei	%
1. Alimente și băuturi	1 253,7	20,5	1.1. Produse agroalimentare și băuturi nealcoolice + 1.2. Băuturi alcoolice, tutun Total	1886,6 419,3 2 305,9	35,1 7,8 42,9
2. Îmbrăcăminte, încălțăminte	152,8	2,5	2. Îmbrăcăminte și încălțăminte	392,4	7,3
3. Întreținerea locuinței, apă, electricitate, gaze și alți combustibili	354,7	5,8	3. Locuință, apă, electricitate, gaze și alți combustibili	833,0	15,5
4. Chirie apartament cu 3 camere 600 Euro** Curs de schimb valutar Euro/leu 1Euro=4,89***	2 930,1	47,9	-	-	-
5. Mobilier, dotarea locuinței	152,8	2,5	4. Mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	317,0	5,9
6. Sănătate	262,9	4,3	5. Sănătate	290,3	5,4
7. Transport	48,9	0,8	6. Transport	419,3	7,8
8. Poștă și telecomunicații	61,1	1,0	7. Informații și comunicații	268,8	5,0

9. Educație, recreere și cultură	165,1	2,7	8.1. Recreere, sport și cultura 8.2. Educație 8. Total	107,5 26,9 134,4	2,0 0,5 2,5
10. Diverse produse și servicii	122,3	2,0	9. Îngrijire personală, protecție socială și diverse	290,3	5,4
11. Hoteluri, cafenele, restaurante	--		10. Hoteluri, cafenele și restaurante	91,4	1,7
12. Fond de siguranță și economii	611,6	10,0	11. Asigurări și servicii financiare	32,2	0,6
Total septembrie 2022 cu plata chiriei pentru un apartament cu 3 camere	6116,0	100,0	Cheltuieli totale de consum în trim. al II-lea 2022	5375,0	100,0

* Comunicat de presă Nr. 248/5 octombrie 2022, INS, România, link: comunicat veniturile si cheltuielile gospodăriilor | Institutul Național de Statistică (insse.ro), site consultat pe 11.11.2022.

** Studiul Analiză: Diferențe uriașe între chiriile solicitate de proprietari și cât vor să achite chiriașii (wall-street.ro), autor Adrian Ungureanu, 30 septembrie 2022, site consultat pe 11.11.2022.

*** <https://www.cursbnr.ro/>

Structura coșului de consum calculat prin metoda ICCV, pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere, care plătesc chirie la un apartament cu 3 camere și consumul mediu lunar înregistrat de INS, pentru același tip de familie, la nivelul trimestrului II al anului 2022, pune în evidență faptul că *valoarea minimului decent era de 6 116 lei, față de consumul mediu lunar de 5 375 lei.*

113,8% reprezenta valoarea coșului normat cu plata chiriei calculat în Institutul de Cercetare a Calității Vieții din valoarea coșului calculat de Institutul National de Statistică.

Coșul minim de trai pentru familiile cu copii în mediul urban: 2020 - august 2022

LUNILE:												
Nivel decent	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec.
2 salariați cu 2 copii												
2020	2.583	2.589	2.602	2.609	2.610	2.612	2.612	2.611	2.610	2.616	2.620	2.628
2021	2.663	2.674	2.685	2.697	2.711	2.719	2.745	2.752	2.775	2.825	2.825	2.845
2022	2.887	2.904	2.958	3.069	3.105	3.129	3.156	3.174				
Nivel de subzistență	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec.
2 salariați cu 2 copii												
2020	2.080	2.085	2.096	2.101	2.102	2.104	2.104	2.103	2.100	2.104	2.107	2.111
2021	2.139	2.148	2.156	2.166	2.177	2.183	2.204	2.209	2.228	2.267	2.267	2.283
2022	2.317	2.330	2.374	2.463	2.492	2.511	2.533	2.548				
Nivel decent	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec.
2 Salariați cu 1 Copil												

2020	2.168	2.173	2.184	2.190	2.191	2.193	2.193	2.192	2.189	2.193	2.196	2.203
2021	2.233	2.242	2.251	2.261	2.273	2.279	2.301	2.307	2.326	2.367	2.367	2.384
2022	2.419	2.433	2.479	2.572	2.602	2.622	2.645	2.660				
2 Salariați cu 3 Copii												
2020	3.042	3.050	3.065	3.073	3.074	3.076	3.076	3.074	3.070	3.077	3.081	3.091
2021	3.133	3.145	3.157	3.172	3.188	3.197	3.228	3.236	3.263	3.320	3.320	3.344
2022	3.393	3.413	3.477	3.607	3.650	3.678	3.711	3.731				
Nivel de subzistență	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec.
2 Salariați cu 1 Copil												
2020	1.763	1.767	1.776	1.781	1.782	1.783	1.783	1.783	1.780	1.784	1.786	1.792
2021	1.816	1.824	1.831	1.839	1.849	1.854	1.872	1.876	1.892	1.925	1.925	1.939
2022	1.968	1.979	2.016	2.092	2.116	2.132	2.151	2.163				
2 Salariați cu 3 Copii												
2020	2.436	2.442	2.454	2.460	2.462	2.464	2.464	2.463	2.459	2.464	2.468	2.476
2021	2.509	2.519	2.529	2.540	2.553	2.560	2.585	2.591	2.613	2.660	2.660	2.679
2022	2.719	2.734	2.786	2.890	2.924	2.946	2.972	2.989				

Sursa de date: Valorile coșurilor lunare de consum ale populației României au fost calculate pe baza metodei normative, pe diferite structuri familiale cu copii din mediul urban, de dr. Adina Mihăilescu CSII, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română.

Coșul minim de trai pentru familiile cu copii în mediul rural: 2020 - august 2022

LUNILE:												
Nivel decent	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec.
2 adulți cu 2 copii												
2020	2.081	2.086	2.087	2.093	2.094	2.096	2.096	2.095	2.092	2.096	2.099	2.106
2021	2.134	2.143	2.151	2.161	2.172	2.178	2.199	2.204	2.223	2.263	2.263	2.279
2022	2.313	2.326	2.370	2.459	2.488	2.507	2.529	2.543				
Nivel de Subzistență	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec.
2 adulți cu 2 copii												
2020	1.826	1.830	1.839	1.844	1.845	1.846	1.846	1.846	1.843	1.847	1.849	1.856
2021	1.880	1.888	1.895	1.904	1.914	1.919	1.938	1.942	1.959	1.994	1.994	2.008
2022	2.038	2.050	2.088	2.166	2.192	2.209	2.228	2.241				
Nivel decent	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec.
2 adulți cu 1 Copil												
2020	1.749	1.754	1.763	1.767	1.768	1.769	1.769	1.766	1.770	1.772	1.772	1.778
2021	1.802	1.809	1.816	1.824	1.834	1.839	1.857	1.861	1.877	1.910	1.910	1.924
2022	1.953	1.964	2.001	2.076	2.100	2.116	2.135	2.147				
2 adulți cu 3 Copii												
2020	2.417	2.423	2.436	2.442	2.443	2.445	2.445	2.444	2.440	2.446	2.449	2.457
2021	2.490	2.500	2.510	2.521	2.534	2.541	2.566	2.572	2.594	2.640	2.640	2.659
2022	2.698	2.714	2.765	2.868	2.902	2.924	2.950	2.967				
Nivel de subzistență	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sept	Oct	Nov	Dec.
2 adulți cu 1 Copil												

2020	1.531	1.535	1.542	1.546	1.547	1.548	1.548	1.547	1.545	1.549	1.551	1.556
2021	1.577	1.583	1.589	1.596	1.605	1.609	1.625	1.629	1.642	1.672	1.672	1.684
2022	1.709	1.719	1.751	1.817	1.838	1.852	1.868	1.879				
2 adulți cu 3 Copii												
2020	2.111	2.117	2.127	2.133	2.134	2.136	2.136	2.135	2.132	2.137	2.139	2.147
2021	2.175	2.184	2.192	2.202	2.214	2.220	2.241	2.247	2.266	2.306	2.306	2.322
2022	2.356	2.370	2.415	2.505	2.534	2.553	2.576	2.590				

Sursa de date: Valorile coșurilor lunare de consum ale populației României au fost calculate pe baza metodei normative, pe diferite structuri familiale cu copii din mediul rural, de dr. Adina Mihăilescu CSII, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română.

3.5. Scenarii pornind de la coșul de consum normal calculate în ICCV în care avem 3 variante:

S1. se consideră că familia de doi adulți cu doi copii în întreținere are locuința în proprietate.

S2. se consideră că familia de doi adulți cu doi copii în întreținere are în derulare un credit bancar în vederea achiziționării propriei locuințe.

S3. se consideră că familia de doi adulți cu doi copii în întreținere nu are propria locuință și plătește lunar o chirie.

Prognoză pe termen mediu intervalul de timp 2022-2026, dată de Comisia Națională de Strategie și Prognoză este:

Valoarea salariului minim net în diferite scenarii, intervalul 2022-2026

Anul	2022 septembrie	2023	2024	2025	2026
Indicele general de creștere a prețurilor (%)	3,5	3,7	4,7	4,5	4,0
Coșul de consum INS (lei)	5 375 (trim.II)	5574	5836	6099	6343
Din valoarea coșurilor se scad alocațiile celor 2 copii $243 \times 2 = 486$ lei și se împarte la 2 salariați = valoarea salariului minim net INS (lei)	2445	2544	2675	2807	2929
Coșul de consum ICCV (lei)					
- scenariul 1	3216	3335	3492	3649	3664
- scenariul 2	4540	4708	4929	5 151	5357
- scenariul 3	6116	6342	6640	6 939	7217
Din valoarea coșurilor se scad alocațiile celor 2 copii $243 \times 2 = 486$ lei și se împarte la 2 salariați = valoarea salariului minim net ICCV (lei)	1365 2027 2815	1425 2 111 2 928	1503 2222 3077	1582 2333 3227	1589 2436 3366

La nivelul lunii septembrie coșul lunar de consum calculat de INS (trim.II) era de 5.375 lei, iar în 2026 ar fi de 6.343 lei. Prin urmare, valoarea salariului minim după coșul INS ar ajunge la 2.929 lei net în anul 2026.

Varianta ICCV conduce la un salariu minim net de 3.366 lei, dacă se ia în calcul plata chiriei într-un apartament cu 3 camere pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere sau la 2.436 lei, dacă familia respectivă plătește o rată la bancă pentru achiziționarea locuinței.

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

Str. Dr. Dimitrie D. Gerota nr. 7-9
Sector 2, 020111, București, România

Telefon: 0040 21.310.23.56, 0040 21.310.23.57
0040 21.316.31.34, 0040 21.316.31.33
Fax: 0040 21.316.31.31

ces@ces.ro
www.ces.ro